

IV. évfolyam. 1931. 4. szám.

(Pinxit: Dr. Julius de Madarász.)

K Ó C S A G

Laptulajdonos főszerkesztő: Dr. szalóki Navratil Dezső
Társszerkesztő: Dr. Greschik Jenő

**A „KÓCSAG“ szerkesztősége és kiadóhivatala:
Budapest I, Budakeszi-út 63.**

Laptulajdonos főszerkesztő: *dr. Szalóki Navratil Dezső* egyet. magántanár. Társszerkesztő: *dr. Greschik Jenő*, Budapest 80, Magyar Nemzeti Múzeum Állattára. Előfizetési ára: Magyarországon évi 5 pengő, külföldön évi 10 pengő.

Owner and chief-editor: *Dr. Desiderius Navratil de Szalók*, lecturer at the University, Budapest I, Budakeszi-út 63. Co-editor: *Dr. Eugene Greschik*, Budapest 80, Hungarian National Museum. Subscription 10 P yearly. Subscriptions accepted at the office: Budapest I, Budakeszi-út 63.

Inhaber und Hauptredakteur: Privatdozent *Dr. Desider Navratil von Szalók*, Budapest I, Budakeszi-út 63. Mitredakteur *Dr. Eugen Greschik*, Budapest 80, Ungarisches National Museum. Bezugspreis P 10.— jährlich. Zu beziehen durch den Verlag: Budapest I, Budakeszi-út 63.

Possessore del giornale e redattore principale: libero docente d'Università *Dottore Desiderio Navratil di Szalók*, Budapest I, Budakeszi-út 63. Redattore associato: *Dottore Eugenio Greschik*, Budapest 80, Museo Nazionale Ungherese. Abbonamento annuale P 10.—. Ordinamento all'amministrazione: Budapest I, Budakeszi-út 63.

Propriétaire et rédacteur en chef: *le docteur Didier Navratil de Szalók*, professeur agrégé, Budapest I, Budakeszi-út 63. Rédacteur associé: *le docteur Eugène Greschik*, Budapest 80, Musée Nat. Hongrois. Abonnement P. 10.—, pour un an. Souscription par l'administration: Budapest I, Budakeszi-út 63.

K Ó C S A G

MADÁRTANI ÉS MADÁRVÉDELMI ÉVNEGYEDES KÉPES FOLYÓIRAT
A MAGYAR ORNITHOLOGUSOK SZÖVETSÉGÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

*Quarterly Periodical for the Study and Protection of Birds.
Official Organ of the Assoc. of the Hungarian Ornithologists.*

*Vierteljährliche Zeitschrift für Vogelkunde und Vogelschutz.
Organ des Bundes der Ungarischen Ornithologen.*

*Rivista trimestrale per lo studio e la protezione degli uccelli.
Organo Uffic. della Associazione degli Ornith. Ungheresi.*

*Bulletin trimestriel pour l'Étude et la Protection des Oiseaux.
Periodique officielle de la Ligue des Ornith. Hongrois.*

GRÓF KÁROLYI GYULA

*M. Kir. Miniszterelnök, a Magyar Ornithologusok
Szövetségének új védnöke.*

GRAF JULIUS KÁROLYI

*Kgl. Ung. Ministerpräsident, der neue Protektor des Bundes
Ungarischer Ornithologen.*

MADÁRTANI TANULMÁNYUTAM A ROMÁN DOBRUDSÁBA 1928 ŐSZÉN.

Írta: GRÓF KORNIS KÁROLY.

(Folytatás.)

Másnap, szeptember 16-án, már hajnalban ott várt a megrendelt »caruța«, török kocsisával, és indultunk Cioban felé. Megérkezve, Stelian titkár és vegyeskereskedő úr átadott vezetőknek, egy Costica Petcu nevű halásznak, aki a környéki vadászataimon mindvégig elkísért és végtelen ügyességével, madártani ismereteivel nagyon sok szolgálatot tett nekem. Meglepett Cioban falu tisztasága, széles utcáival, csinos, tágas, fehérre vagy kékre meszelt házaival. A házakat környező udvarok is tiszták, gondozottak és nádból művésziesen fonott kerítésekkel bekerítették. Lakosai legnagyobb részét bolgárok, bizalmatlan, mogorva emberek, kik csak baksis ígéretére mutatnak barátságosabb arcot. A tó felé menet, útközben a helyi madárviszonyok felől kérdeztem ki Costica vezetőmet és bámulattal tapasztaltam nagy ornithologiai tudását, főleg a madarak szokásaira vonatkozó megfigyeléseit és tapasztalatait. Kérve a tóhoz, a parti fákhoz kötött bárkákat pillantottam meg. Kérdeztem vezetőmet, kiék a csónakok? »Ezek senkiék, — mondotta — de bárki használhatja.« Furcsának tetszett ez az állapot és érdeklődésemre a következőt tudtam meg a dobrudsai halászati viszonyok felől. Romániában úgy a halászat, mint vadászat gyakorlásának joga a balták területén az állam tulajdonát képezi. Az állam ezen baltákra egyeseknek halászati engedélyt ad, a fogott halakat pedig fizetett hivatalnokaik, az »agent pascariék« adják el. A befolyó összeg fele a halászt illeti, fele pedig állami jövedelmet képez. Az összes halászati felszereléseket az állam adja ingyen, egy bizonyos kaució ellenében és így van, hogy a bárkák is az állam tulajdonát képezik, melyeket szabadon használhatnak a helység halászhajói.

Később sokszor volt alkalmam a halászatot megfigyelni és a rendes hálóhalászaton kívül egy másik, nagyon primitív módját jegyezhettem fel a halászatnak, mely azonban meglepő eredménnyel járt. A balták vizei itten 1 méternél ritkán mélyebbek, szép átlátszók, itt-ott vízi gesztenyével sűrűn benőttek, feneküket mély iszap képezi, melyet moha és más vízinövény fed, úgy hogy az óvatos halász, ki gyorsan és egyformán lépked, nem sülyed el. A község lakosai egy-egy vesszőből font feneketlen kosárral felszerelve járják a vizet és a kosarakat minden lépten-nyomon benyomják az iszapba. Nagyon bizalmatlanul néztem ezt a halászatot, legnagyobb meglepetésemre azonban a kosárból szebbnél-szebb, 6–8 kg-os pontyok kerültek elő és vándoroltak a halászok hátára vetett zsákokba.

Mikor szeptember 16-án reggel először pillantottam meg a Cioban-tavat, a víz színe fekete volt a sok madártól. Szárcsák (*Fulica atra* L.), kiskárókatónák (*Phalacrocorax pygmaeus* Pall.), cigányrécék (*Nyroca nyroca* L.), továbbá a vöcskők különböző fajtái (*Podiceps cristatus* L. és *Podiceps griseigena* g. Bodd.) élénkítették a vizet. A part mentén haladva csónakkal, nagy csárrogásra lettem figyelmes. Vezetőmet a hang irányába küldtem a mocsárban álló füzes felé, honnan néhány perc múlva óriási lármával egy talán 6–700 darabból álló éjjeli gém (*Nycticorax nycticorax* L.) csapat kelt fel, a sok barna fehérpettyes fiatal közül szinte kiviláglott a hófehérhasú, fehérbóbitás öreg hím. Nagy lármásan fordult egyet a csapat, majd, lövéseim dacára, ismét előbbi helyére tért vissza. Gyakran lebegett fejünk felett a halászsas (*Pandion haliaëtus* L.), kiszemelt zsákmányára nyílsebesen csapva le, egy-két pillanatig eltűnik a víz alatt, majd a fogott hallal karmai között, röptében egyetlen villanással rázza le a csillogó cseppeket szárnyai-

ról és illan tova a magas égbe. E tó két külön részből áll, melyeket keskeny csatorna köt össze. Itt szót a jégmadár (*Alcedo atthis* L.) jellegzetes füttye és utóbb számtalanszor elvillant előttem a magas nádas között ez a minden madarak legkékebbje.

A tó másik részébe érve egy kb. 80–100 drb.-ból álló fekete gólya (*Ciconia nigra* L.) csapat keringett a fejünk felett, úgyszintén a dankasirály (*Larus ridibundus* L.) és néhány küszvágó csér (*Sterna hirundo* L.) kísérte csolnakunkat. A partokon 5–6 méternyire a szélektől elszáradt fűzfák ágai nyulnak ki, ezeket százával lepi el a kiskárókatona (*Phalacrocorax pygmaeus* Pall.). Itt láttam később az első nagykárókatont (*Phalacrocorax carbo subcormoranus* L.), mely jóval elővigyázatosabb a kiskárókatonánál. Már késő délután volt, mikor mereven úszott el a nádas felett egy rétisas (*Haliaëtus albicilla* L.) fehér farktollait legyezőszerűen szétnyitva. Aznap este, midőn egész napi vadászat után a kb. 40 fokos melegben, fáradtan és éhesen tértem vissza szállásomra, vendéglősöm egy főtt paprika és paradicsomból álló, kétújjnyi vastagon olajjal leöntött, bizonytalan külsejű vacsorával várt és csodálkozott, hogy egész napi böjtölésem dacára sem voltam képes gondosan elkészített főztét elfogyasztani. Következő nap, szeptember 17-én ismét 4 órakor indultam a már megszokott carutával a Harsovától kb. 30 kilométerre fekvő Garlicitó felé. Ciobanban megállva felvettem Costica Petcu barátomat és együtt vágtunk neki a poros útnak. Itt a vidék roppant kietlen, jobbfelől a balta elmosódott körvonalai emelkednek, balról és előttünk a végtelen pusztaság, melyen gulyák és ménesek teljesen elhagyatva, pásztor nélkül kalandoznak. Hasonlóképen a házi disznókat tavasszal nagy falkákban terelik ki a baltákba, hol egész nyáron át gazdátlanul csatangolnak és vízi gesztenyén majdnem teljesen kihíznak. Tél beköszöntével gazdáik, mikor a balták befagytak, kukoricával gyűjtik össze a falkát és kiki kiválasztja a tulajdonának vélt állatokat, természetesen egymásnak szóló nem legkedvesebb kívánságok közepette.

Amint közeledünk a Garlic tóhoz, a kép mind jobban a magyar alföldre emlékeztet. Elöttünk a gémeskút, hol a hosszú vályúnál több lovaslegény lovaikait itatva diskurál. Egyiknek kezében faragott, festett csikóbőrös kulacsot is látok. Messze a távolban nagy fákkal szegélyezett tó képe tűnik fel és mikor ennek nevét kérdezem, nevetve mondják, hogy csak délibáb. Itt mindefelé sok kékgalambot (*Columba oenas* L.) és szalakótát (*Coracias garrulus*) láttam a földön üldögélve. Dél felé megérkeztünk Garlicba, a balta magas löszfalán épült szép bolgár faluba. Lábai előtt terül el a Garlicitó, mely most a hosszas szárazság után mintegy 40–50 holdnyira zsugorodott össze, de mintha messze földről minden vízimadár itt tartott volna gyülekezést, szinte nyüzsgött a víz felszíne. Hamar elhelyezkedtünk egy bárkában és vezetőm halk evezőcsapásokkal indította a járművet a parti nád mentén előre. Mint mindig, most is csolnak orrában ültem, messzelátómmal kémelve a madarakat, kezemben 16-os sörétes puskám és mellettem kis Walther karabélyom, mely egész utamon a legjobb szolgálatokat tette. Ezen alkalommal láttam először nemes kócsagot, több kis kócsag (*Egretta garzetta* L.) társaságában és ami még jobban meglepett, a falusi oldalról, számtalan házi liba közül szintén egy 15–20 darabból álló kiskócsag csapat szállott fel. A túlsó parton egy sereg batla (*Plegadis falcinellus* L.) lépkedett kecsesen az iszapban, ugyanott kisebb-nagyobb csapatokban, különféle partfutók, cankók és nagygodák (*Limosa limosa* L.) szaladgáltak és felszállva melancholikus füttyüket hallatták. Messzebb a vízből kiálló facsutkón egy nagy ragadozó körvonalaival véltem kivenni, de alig közeledtünk néhány evezőcsapással felszállott a királysas (*Aquila heliaca* Savig.). Itt is több száz szárcsa (*Fulica atra* L.) uszkált a vízen, közöttük néhány cigányréce (*Nyroca*

nyroca L.) és elvegyülve a tömegben egy pár nagy kárókatona, kihasználva helyzetét a halakra nézve ártalmatlan szárcsák között halászott. Gyönyörű képet nyújtott a tónak ez a része, mely sűrűn volt benöve fehéren nyíló tavirózsákkal, a rózsák között maga is mintha egy-egy nyíló virág volna, a finom színezésű üstököségem (*Ardea ralloides* Scop.) üldögélt a nagy leveleken. A kiskárókatona (*Phalacrocorax pygmaeus* Pall) itt is százsámra lepte el a parti nádat, fejük felett pedig egy nagy csapat darú (*Megalornis grus* L.) vonult el szólva, déli irányba.

Este, hazamenet egy másik utat választottunk és a Duna mentét követve tartottunk előre. Egy útbaeső községben alkalmam volt a cséplésnek egy olyan primitív módját észlelni, amit talán ősapáink űztek a honfoglalás idejében. Egy ló az utána kötött cölönköt járgányszerűen húzza körbe a széjleterített gabonán, amíg minden szem kipréselődik a kalászból. Ekkor a férfiak favillákkal magasba szórják a szalmát, míg az asszonyok körülállják a munkát, szoknyáikkal hatalmas szelet csapnak, mely hivatva van a polyvát elválasztani a szemtől. Sokáig néztem ezt a középkorból idetévedt jelenetet, majd miután erősen sötétedett, sietve folytattuk utunkat.

A Duna mellett csak pár ragadozót láttam, két királlyast, egy kerecsen sólymot és az előrehaladott őszi idő dacára egy kakuk üldögélt az útmelletti fűzfán.

Amint a partmenti sötét tamariscus erdő mellett elkocogtunk, egy puskás alak körvonalai bontakoznak ki a sűrűből és utána még néhány alak volt kivehető, az emberek azon fajtájából, kikkel legkevésbé szívesen találkozom szürkületkor. Vezetőjük egy különös füttyöt hallatott, mire Costica Petcu vezetőm hasonlóval válaszolt, majd intett kezével és erre a bizonytalan emberek ismét eltűntek a sűrűben. »Kik ezek?« kérdém vezetőmtől. »Semmi uram!« válaszolt ez, mintha kissé restelné az esetet, — »ezek pajtásaim, de intettem nekik, hogy itt most nincs üzlet.«

Ezek után csak még nagyobb bizalommal lehettem derék vezetőm iránt, ki szolgálatomban saját mesterségét megtagadta.

Másnap még alig szürkült és máris útban voltam a Cioban-tó felé. Sohasem fogom elfelejteni a képet, mely elem tárult, amint a tó vizét megpillantottam. A parti nádasok tele voltak ezernyi zajos, vidám madárral, a nap mely ebben a pillanatban kelt föl, a párás hajnali levegőben mint egy órási vörös golyó emelkedett a mocsárvilág fölé, a tó vizén pedig szinte mintha a napból jönne, hat fehér hattyú úszott méltósággal felém (*Cygnus olor* Gm.). Különben ezt a napot majdnem kizárólag baglyászással töltöttem a Cernavodában megsebzett fülesbagollyal (*Bubo bubo bubo* L.), mely ekkorra már teljesen meggyógyult. Csodálkozásomra a tó körül látható sok ragadozó közül alig csapott reá egy-két darab, úgylátszik, gyakori előfordulás miatt megszokták. Különösképen a közelben halászó halászsasok (*Pandion haliaëtus* L.) ügyet sem vetettek reá. A nap folyamán mégis sikerült néhány réti héját (*Circus aeruginosus* L.), egy kerecsen sólymot (*Falco cherrug* Gray.) és egy kabasólymot (*Falco subbuteo* L.) lőnöm vele. A tó felett estefelé egy nagy csapat kékvércse (*Falco vespertinus* L.) vonult el.

Aznap este, mindön hazatérve a Harsovai kikötő partján állottam, egy a Dunán lefelé haladó piros-fehér-zöld lobogós gőzös tűnt szemembe. Mődfőlt megörvendtem a hazai színeknek és érdeklődésemre megtudtam, hogy ez egy magyar kereskedelmi hajó, mely gépeket szállít Galatba. Ezen magyarázattal egy, a parton ácsorgó török szolgált, ki tudva, hogy magyar vagyok, beszéde végén ünnepélyesen tette hozzá: »Éljen Ferenc Jóska!«

A kitömésre, illetve konzerválására váró anyag most már annyira megnövekedett, hogy majdnem az egész éjszakát preparálással kellett eltöltenem. Másnap

reggel érzékeny búcsút véve harsovai barátaimtól, ismét hajóra szálltam, hogy Galaţon keresztül eljussak Tulcea-ba és a Fekete tengerhez. Ezen hajóútamon igen kevés madarat láttam. Braila előtt egy nagy csapat kékvércse vonult el rendetlen laza csapatban keleti irányba.

Galaţban, hol a legnagyobb európai komforttal voltam elhelyezve, csupán egy éjszakát töltöttem. Maga a város, forgalmas kikötőjével, tágas, tiszta, aszfaltos utcáival, európai kereskedéseivel teljesen egy nyugati város képét adja, melyben az egyedül keleties színezetet a hatalmas orosz batárok és ezek bakkján terpeszkedő kaftános kocsisok adják.

Reggel folytattam utamat hajón a Dunán lefelé. Az idő, mely eddig változatlanul nagyon meleg (30 és 40 C° között), egyszerre hűvösre, szelesre fordult és a Fekete-tenger felől jövő szél határozottan tengerszagot hozott magával. Tulcea előtt a hatalmas Duna két ágra oszlik, a jobboldali a Sulina-i ág elején jobbkézt fekszik Tulcea városa. Egy a dombhajláson épült elég csinos városka, mely nagyon hátramaradt Galaţ-cal szemben, körülbelül 40,000 lakossal, kik túlnyomóan románok és oroszok. Itt is szép orosz batáron hajtottunk a kikötő melletti »Carol«-hoz címzett szálloda elé. Első dolgom volt Tulcea-ban felkeresni R. A. német ornitológust, kit bár eddig személyesen nem ismertem, de már régóta levelezés útján sűrű összeköttetésben állottam vele. A barátkozás néhány latin madárnév után hamar ment. Rengeteg érdekes adatot tudtam meg R. úrtól, ki már majdnem 40 év óta lakosa a Dobruzsának és talán egyetlen alapos ismerője az ottani madárvilágnak. Aznap délután a Tulcea közelében lévő mocsarakat jártam be, hol az eddig már észlelt madarakon kívül egy körülbelül 10–15 darabból álló szakállas cinke (*Panurus biarmicus*) csapatot találtam. A következőkirándulást már R. A. úrral tettem meg másnap, szeptember 21-én, egy autót béreltem és azzal mentünk a Razim-tóig. Itt a vidék sokkal változatosabb képet nyújt, elég dombos, erdős és a földek szépen megműveltek. Útközben néhány *Buteo buteo zimmermannae*, vörösvércsét (*Falco tinnunculus* L.), egy hattagú túzok (*Otis tarda* L.) csapatot és egy kerecsen sólymot, mely éppen egy ezen a vidéken gyakori törpe hörcsög (*Mesocricetus Newtoni*) elfogyasztásával foglalkozott, — láttam. Később a táj megint kezd ellaposodni, a poros országút mentén több falu húzódik meg fehérre meszelt nádfedeles házikóval, többnyire szőlőskertekkel körülvéve. Az idevaló bor halványvörös színű és meglehetősen nehéz, azt állítják, hogy egy burgundi szőlőoltványokkal megrakott hajó süllyedt el a Fekete tenger gyakori váratlan viharaiiban és a hullámok által a partra dobott szőlővenyigéket később a környékbeli földművesek elültették. Az utolsó falu, Caliga, mely már a Razim-tó partján épült, sok szélmalommal. A tavon a náddal fedett partoktól nem messze húzódó homokzátonyokat mind a madarak lepik el. Vadlibák, rucák, gémek, partfutók, sirályok, kárókatonák, milliói leptek el mindent, vizet, levegőt és partot. Egy távolabbi homokzátonyon egy körülbelül 20–25 darabból álló pelican-csapat (*Pelecanus crispus* L. Bruch.) szundikált a napon. Beljebb bütykös és énekes hattyúk úszkáltak méltóságteljesen. A parton gulipánok (*Recurvirostra avocetta* L.), kanalas gémek (*Platalea leucorodia* L.), szürke gémek (*Ardea cinerea* L.), vörös gémek (*Ardea purpurea* L.), batlák (*Plegadis falcinellus* L.) egy-két gólyatöcs (*Himantopus himantopus* L.) nagy és kis kárókatonák, pettyes lilék (*Charadrius apricarius* L.), vöröslábú cankók (*Tringa totanus* L.), pajzsos cankók (*Philomachus pugnax* L.), ezüst sirályok (*Larus argentatus* Pontopp.) stb., stb. Egy kisebb izlandi lilik (*Anser albifrons* Scop.) csapat között egy különösen sötét kis libát vettem észre és azt meglőve, örömmre egy vörösnyakú ludat (*Branta ruficollis* Pall.) ismertem fel benne. Tudtommal ezen szép libafajt még

nem észlelték Dobruzsában. Útunkat vitorláscsónakon folytattuk a Fekete tengeren a Dranow félsziget megkerülésével Sulináig. Magán a Fekete-tengeren sirályokon és nagy kárókatonákon kívül nem igen volt látható más madár. A sirályok között néha feltűnt az impozáns *Larus marinus* L. Annál több és változatosabb madár világ töltötte be a parti öblök nádasait, hol a nádasok oly sűrűek, hogy beléjük hatolni a lehetetlenséggel határos. Nem kísérlem meg itten felsorolni mindazt, amit ezen kirándulásom alatt láttam és lőttem, soraim végén ezek úgyszólván külön összeállításban bennfoglaltatnak, csak azt sajnálom, hogy a Razim-tóhoz és Dranow vidékére már csak kirándulásom végén jutottam.

Sulinában megpihenve, másnap reggel gőzösünk ismét Tulceába szállított.

Tulceából még egy kirándulást tettem szeptember 23-án Babadaghba, illetve környékére. Kietlen pusztákon vezetett utunk, hol nagy csapatokban pihentek a darvak. Kettőt sikerült is meglőnöm Schönaueremmel. Nem messze Babadagh város határától néhány fakó keselyű (*Gyps fulvus* Habl.) és barátkeselyű (*Aegypius monachus* L.) keringett, közeledésünkre azonban a magasban eltűntek. A dögön, mely felett keringtek, egy kis dögkeselyű (*Neophron percnopterus* L.) lakmározott, sikerült is meglőnöm. Hazafelé jövet egy királlyast sebeztem meg, melyet aztán baglyommal együtt jó egészségben haza is hoztam és ez a két madár most is élő tanuja a Dobruzsában eltöltött gyönyörű napoknak, melyekben egyedüli zavaró körülmény csak az idő rövidege volt. Babadagh melletti östölgyesben egy fekete harkályt (*Dryocopus martius* L.) is lőttem.

Babadaghtól Basbunar irányában elhagyott pusztá vidéken haladtunk át, hol a csenevész erdők váltakoztak kopasz dombokkal. Egy magányos völgy torkában feltűnik Scit Monastirea kolostor, melyet lippován szerzetesek laknak. Maga az épület bizanci stílusban épült és a templomot sok értékes kép, arany és ezüstnemű ékesíti. Így nem lehet csodálkozni azon, hogy dacára a 30–40 főnyi csoportokban cirkáló csendőrpatriulleoknak, a kolostor többször rablásoknak és betöréseknek volt áldozata. Maguk a szerzetesek teljesen elzárva a világtól, a legszigorúbb vallásos életet élik, sem alkoholt, sem dohányt nem fogyasztva, kizárólag vallásukkal és a kolostor körüli földek megművelésével töltik idejüket. Ezt a Babadagh és Basbunar közötti területet másodszer is meglátogattam 1929 év tavaszán, amikor is hosszabb időt töltöttem itten, különösen a ragadozók megfigyelésével. Ezen második utam alatt tapasztaltakból pár rövid megfigyelést e helyen is közlök.

Kora tavasszal érkeztem ide, amikor a kopasz fákon messziről könnyen voltak láthatók a hatalmas fészkek. Körülbelül 100 holdnyi körzetekre osztva be a területet, egy 100 holdas darabon egy nagyobb ragadozó, mint a rétisas, barátkeselyű, fakó keselyű vagy királlyas és 4–5 kisebb ragadozó, mint a nagy békászósas, kis békászósas, törpesas vagy kerecsensólyom fészkei találhatók. A fészkek rendszerint egy-egy vastagabb száraztetejű, letört koronájú tölgy, vagy hársfára vannak felépítve. A nagy ragadozók fészkei 150–200 cm átmérőjűek. Ezen fészkek több generációt szolgálnak és birtoklásukért sokszor nagy harcot vívnak a költést megkezdő madarak. Ezen harcokban nagy sikereket ér el és úgylátszik, a ragadozóknak is nagy ellensége a kerecsensólyom, melyről néhány érdekes jelenetet volt alkalmam megfigyelni. Egyik esetben Posta község melletti erdőben egy rétisas fészket figyeltem, mely egy 12 m magas kopasz tölgyfán épült. A saspárt a fészken párosodni is láttam, mikor azonban mintegy 10 nap múlva ismét felkerestem az ismert tölgyfát, legnagyobb meglepetésemre a nőstény sást feltépett beggyel találtam a fa tövében megdögölve és mellette összetört tojását. Vezetőmet felküldtem a fára és mikor az embernek nehéz mászás után sikerült a fészket

elérni, két tojásáról egy kerecsensólyom repült fel. Vijjogva keringett az ember feje körül, majd többször teljes erővel lecsapott annak hátára és azt véresre karmolva összetépte ingét is. Ilyen agresszivitásra a madárvilágban nem tudok példát. Ugyanezen a napon ettől a helytől nagy távolságra egy hársfán 8 méter magasságban épült fészkeről egy királlyast zavartunk fel. A visszatérő madarat a fa alatt várva, a fészek felett többször jelent meg a kerecsensólyom, annak tartalmát kémelve. Harmadik esetem a kerecsensólyommal a Basbunar melletti őserdőben játszódtott le, midőn egy rétisast akartam gyűjteményem számára megszerezni. Midőn a 15 m magasan az útmelletti hársfán szinte elérhetetlen fészek közelébe értünk, felrepült arról a tojó, melyet röptében elkísért, különös papagályszerű hangokat hallatva a kb. 100 méternyire őrt álló him. Miután száraz levelekkel maszkiroztam magam, hogy az elriasztott madarakat mielőbb visszacsalhassam, kíséretemet, embereket és szekereket nagy lármával küldtem más irányba. Az óvatos sasok magasan keringve fészük felett figyelték a környéket, míg végre 200—250 lépésnyire telepedtek le egy száraz fára, honnan fészükét jól láthatták. Egyszerre a már előbb is hallatszott papagályszerű kiáltásokat hallatva, teljes igyekezetükkel alacsonyan röptek a fészek felé, mely felett lassú és gyors szárnycsapásokat felváltva, megjelent a kerecsensólyom. A saspár egyesült erővel támadta a fészek felé igyekvő ellenséget és dacára azon körülménynek, hogy én is teljesen előbujtam rejtekemből, minden óvasosságot elfeledve, velem mitsem törődve, a fészek szélére szállottak.

Ezen utóbbi kis adatokat 1929 évi utam alatt tapasztaltam, mely utamról még részletesen be fogok számolni.

Amint soraim elején is megjegyeztem, az 1928-ban végzett kutatásaimat csak tájékozódásnak tekintem, hogy a jövőben speciálisan foglalkozhassam a Dobruđa vízi és szárazföldi, valamint vonuló madaraival.

Szeptember 24-én végleg összecsomagoltam és fájó szívvel mondtam búcsút az ily rövid idő alatt is annyira megszeretett Dobruđsának.

A LÁTOTT MADARAK BETÜRENDBELI ÖSSZEFOGLALÁSA.

Alphabetisches Verzeichnis der beobachteten Vögel.

Acrocephalus arundinaceus L.	Minden nádasban nagyon gyakori.
Aegypius monachus L.	Babadagh, Basbunar környékén fordul elő nagyobb számban. Itt 1929 tavaszán 17 fészket sikerült megtalálnom.
Alcedo atthis atthis L.	Minden nádasban nagyon gyakori.
Anas acuta acuta L.	Különösen Tulcea környéki Dunakiöntésekben és Harsova környékén láttam többet.
Anas platyrhyncha L.	A többi rucafajhoz arányítva kevés, azonban mindenütt található.
Anas querquedula L.	Igen sok mindeütt, különösen a zárt vizeken.
Anser albifrons (Scop.)	A Razim-tavon és általában a nyílt vizek széléin, vetéseken Anser anser (L.)-kel együtt meglehetősen sok.
Anser anser (L.)	Mindenütt sok a nyílt vizek széléin.
Anthus trivialis L.	Néhány példány Cernavoda mellett.
Aquila heliaca Savig.	Mindenütt gyakori. 1929 tavaszán több fészket találtam Posta község, Basbunar és Babadagh közötti erdőkben.
Aquila clanga Pall.	Mindenütt gyakori. 1929 tavaszán több fészket találtam Posta község, Basbunar és Babadagh közötti erdőkben.
Aquila pomarina Brhm.	Mindenütt gyakori. 1929 tavaszán több fészket találtam Posta község, Basbunar és Babadagh közötti erdőkben.

- Aquila pennata* (Gm.) Többször láttam Babadagh és Posta környékén, hol több fészket is találtam 1929 tavaszán.
- Ardea alba* L. Harsova és Dranow környékén kisebb kolóniákban találtam fészkelve, különben minden mocsárban található.
- Ardea cinerea cinerea* L. Mindenütt található.
- Ardea garzetta* L. *Ardea alba*-kal együtt szeret tartózkodni. Minden mocsárban található. Előfordulása és csapatban mennyisége sokkal nagyobb az *Ardea alba*-énál. Sokat láttam a Garlic- és Razim-tavakon.
- Ardea purpurea* L. Mindenütt nagyon gyakori. Előfordulásának aránya közte és az *Ardea cinerea* között talán megfordítottja az erdélyben észlelt aránynak, vagyis erdélyben kb. $\frac{2}{3}$ az *Ardea cinerea* és $\frac{1}{3}$ az *Ardea purpurea*. Dobrudzsában ez fordítva van.
- Ardea ralloides* Scop. A Garlic-, Cióban- és Harsovai-tavakon tavirózsa és egyéb nagy leveleken, valamint csatorna- és homokos partokon találtam nem nagy számban.
- Botaurus stellaris* (L.) Minden mocsárban gyakori, bemondások szerint még a kemény teleket is ott tölti.
- Branta ruficollis* Pall. Egy példányt találtam a Razim-tavon Anser anser-ek és albi-fronsok között.
- Bubo bubo bubo* L. Cernavoda környékén és általában a Duna melletti ligetekben gyakori, színezete valamivel sötétebb az Erdélyben előfordulóknál. Különös, hogy ragadozók nem igen támadják, inkább csak a varjak és csókák. Ezt valószínűleg gyakori előfordulása okozza.
- Bucephala clangula* (L.) Néhány darabot láttam a Razim-tavon.
- Buteo buteo zimmermannae* Ehm. Constanța és Tulcea megyékben gyakori, különösen Babadagh vidékén, tulajdonképpen a nálunk honos *Buteo buteo* L.-et helyettesíti, mely ott kevés számban található.
- Calidris alpina alpina* (L.) 1929 április hónapban Tulcea körül sokat észleltem.
- Calidris ferruginea* Brünn. Több példányt láttam a Razim-tó környékén 1929 április hónapban.
- Casarca ferruginea* Pall. Jurilovca körül láttam több párt, valószínűleg ott is költenek.
- Cerchneis vespertinus* L. 1928 szeptember 18 és 19-én láttam két, kb. 20 és 50 darabból álló rendetlen csapatot dél felé vonulni a Cioban-tónál és Brailánál.
- Charadrius apricarius* L. Homokpartokon, különösen nyílt nagyobb tavak partjain gyakori.
- Charadrius dubius curonicus* Gm. » » » » » » » »
- Charadrius morinellus* L. 1929 tavaszán találtam többet Caliga községben és a Razim-tó melletti szántásokon.
- Ciconia nigra* (L.) Harsova mellett láttam nagyobb számban.
- Circus aeruginosus* (L.) Nádasok felett mindenütt gyakori.
- Circus cyaneus* L. Cernavoda környékén sokat észleltem.
- Circus macrurus* (Gm.) A Razim-tó melletti pusztákon láttam több példányt 1929 április hónapban.
- Coloeus monedula* L. A löszfalakon nagy mennyiségben költ, mindenütt nagyon gyakori.
- Columba oenas oenas* L. Igen közönséges, különösen Harsova mellett láttam sokat száraz tarlókon.
- Coracias garrulus garrulus* L. Dobrudzsában mindenütt található, de különösen Cernavoda vidékén láttam nagyobb számban.
- Corvus corax* L. Harsovánál láttam két példányt.
- Coturnix coturnix coturnix* L. Nagyon gyakori mindenütt a síkság tarlóin.
- Cuculus canorus* L. Egy példányt láttam Harsova mellett 1928 szeptember 17-én.
- Cygnus cygnus* (L.) A Razim-tavon láttam több példányt *Cygnus olor*-ok között.
- Cygnus melanocoryphus* (Mol.) 1929 április 26-án két drb.-ot láttam *Cygnus olor*-ok társaságában. Miután ezen Délamerikában honos faj előfordulásáról nincsen adat, feltételezhető, hogy valamelyik állatkertből kiszabadult példányokról van szó; azonban az eddig megkérdezett állatkertek

- igazgatósága nem tudott felvilágosítást nyújtani. Sajnos, egyik példányt sem tudtam megszerezni, mert talán félenkebbek a Cygnus oloroknál és ők szálltak mindig először fel a csapatból.
- Cygnus olor* (Gm.) A Razim-tavon több 20–30 darabból álló csapatot láttam. 1929 tavaszán Reni melletti Dunakiöntésen kb. 2–3000 drb. pihent. Egy példányt lőttem a Babadagh melletti erdőkben.
- Dryocopus martius martius* L. Mindenütt igen gyakori.
- Emberiza citrinella* L. Úgyszólván a nádasok és erdőségek leggyakoribb ragadozója. Fészkelve találtam 1929. év tavaszán Posta és Babadagh, Basbunar községek határában.
- Falco cherrug* Gray Néhány példányt lőttem 1929 áprilisban Posta és Caliga község határában.
- Falco columbarius aesalon* Tunst. Néhány példánnyal találkoztam Garlic és a Simen-tó mellett.
- Falco subbuteo subbuteo* L. Gyakori mindenütt.
- Falco tinnunculus tinnunculus* L. Mindenütt igen gyakori.
- Fringilla coelebs* L. Minden zárt vizet százával lep el, a lakosság kedvenc pecsenyéje.
- Fulica atra atra* L. Minden sekély mocsárban gyakori.
- Gallinago gallinago gallinago* L. » » » »
- Gallinago gallinula* L. » » » »
- Gyps fulvus fulvus* Habl. Egy drb.-ot Cernavodánál találtam 1928 szeptember 14-én, néhány nyat Babadagh körül, hol 1929. év tavaszán fészkeit is találtam.
- Haematopus ostralegus ostr.* L. A Razim-tó partján és Popina-szigeten láttam több példányt.
- Haliaëtus albicilla* L. 1928 őszén több példányt láttam Harsova környékén és a Duna melletti ősfüzesekben, 1929 tavaszán fészkeit is találtam Babadagh és Basbunar közötti erdőkben, valamint a Posta község körültekben. A fészkek körülbelül 150–200 cm átméretűek és 8–10 m magas hárs vagy tölgyfán építettek. 1929 tavaszán egy alkalommal egy oszlásnak indult lótetemen találtam lakmározva egy *Haliaëtus albicillat*.
- Himantopus himantopus* (L.) Aránylag kevés fordul elő. A Razim-tó partja körül összesen három darabot láttam Totanusok társaságában.
- Ixobrychus minutus minutus* L. Minden nádasban előfordul.
- Lanius collurio* L. Mindenütt nagyon gyakori.
- Lanius excubitor excubitor* L. Cernavoda környékén találtam több példányt 1928 szeptember közepén. Ezek már telelésre jöttek. A lelöttek L. excub. excub. L.-nek állapítottam meg, L. excub. rapax Brhm.-et sehol sem találtam.
- Larus argentatus* Pontopp. A nyílt vizeken, Fekete-tengeren, különösen Jurilovca mellett nagy kolóniákban fészkel.
- Larus argentatus michahellesi* Bruch. Különösen Jurilovcánál észleltem nagyobb számban, itt költőhelyei vannak.
- Larus canus* L. A Fekete-tenger környékén mindenütt gyakori.
- Larus fuscus fuscus* L. » » » » » »
- Larus marinus* L. Sulinánál és a Fekete-tengeren láttam néhány darabot.
- Larus minutus* Pall. A Razim-tó melletti szántásokon az eke utáni rovarokat keresgélve láttam többet 1929 áprilisban.
- Larus ridibundus ridibundus* L. A leggyakoribb sirály, minden kis vizen, a Dunán és a Fekete-tengeren nagy számban található a partok közelében.
- Limosa limosa limosa* (L.) Zárt sekély mocsarakban mindenütt gyakori.
- Megalornis grus grus* L. Több csapatot láttam 1928 szept. 16-án, 17-én és 23-án délkeleti irányba vonulni a Cioban és a Garlic-tavak felett, továbbá Babadagh melletti pusztákon.
- Mergus albellus* L. 1929 tavaszán (ápr. elején) láttam a Razim-tavon több kisebb csapatot kerce-récékkel vegyesen.
- Merops apiaster* L. Mindenütt, de különösen Cernavoda környékén nagyon gyakori.

- Milvus migrans migrans* (Bodd). Különösen 1929 április hóban észleltem sokat az erdős vidékeken. Érdekes, hogy *Milvus milvus* sehol sem láttam. Feltehető, hogy ezt a *M. migrans* helyettesíti.
- Motacilla alba* L. Gyakori, azonban nincs olyan nagy számban, mint a *flava*.
- Motacilla flava* L. Nagyon gyakori mindenfelé.
- Neophron percnopterus* L. Egy példányt láttam Babadagh mellett dögön lakmározva.
- Netta rufina* Pall. A Razim-tavon láttam többször 8–10 darabból álló csapatokban.
- Nycticorax nycticorax nyctic.* (L.) A Cioban-tó füzesében nagy kolóniát (600–700 drb) észleltem. Különben a füzesekben mindenütt gyakori.
- Nyroca nyroca nyroca* L. Mindenütt, de különösen a zárt vizeken nagyon gyakori, talán a Dobrudzsában legnagyobb számban előforduló rucafaj.
- Oriolus oriolus* L. Kevés példánnyal találkoztam.
- Otis tarda tarda* L. Cataloi mellett találkoztam többször 8–15 darabból álló csapattal.
- Otis tetrax* L. 1929 ápr. 28-án lőttem Cataloi mellett egy fiatal hímét.
- Pandion haliaëtus* L. A sekélyvizű zárt tavakon mindenütt gyakori, de különösen sokat láttam a Cioban-tó vidékén.
- Parus biarmicus* L. Minden nádasban gyakori. Tulcea mellett egy 10–15 darabból álló csapatot figyelhettem meg.
- Parus coeruleus* L. Különösen sok fordul elő a Tulcea melletti és általában a Duna melletti füzesekben. Itten úgylátszik, a *P. maior*-t helyettesíti, mely csak kis számban látható.
- Parus maior* L. Előfordul mindenütt, de nem oly nagy számban.
- Passer montana* (L.) Mindenütt gyakori.
- Pelecanus crispus* Bruch. A Razim-tavon és Dranow körül igen gyakori. 5–15 darabból álló csapatokban úszkál vagy pihen a partokon. Érdekes, mikor a halászok egy oldalon halásznak, a pelikánok a másik oldalon céltudatosan vadásszák a halakat. Dranow körül nagyobb kolóniákban költ.
- Phalacrocorax carbo subcor-*
moranus Brhm. Különösen a nagyobb és nyílt vizeken igen gyakori. Érdekes, hogy a 18 meglőtt darabot vizsgálva, azt tapasztaltam, hogy 16-nak a gyomrában galandféreg volt. A Popina-sziget homokzátányán fejlődést kapott példány egy galandférget hányt.
- Phalacrocorax pygmaeus* Pall. Inkább a kisebb zárt vizeken találtam, különösen a Cioban és Garlici tavakon fordultak elő százával.
- Philomachus pugnax* L. Minden mocsár és nyíltvizű parton igen gyakori.
- Platalea leucorodia leucorodia* L. A Razim-tó sekély vizében és Dranow körül találtam több példányt. Kolóniájukat nem találtam meg.
- Plegadis falcinellus falcinellus* L. Sekély mocsarakban, zárt tavak partjain igen gyakori. A Garlici-tavon nagyobb (20–30 drb) csapatokban láttam.
- Podiceps cristatus cristatus* (L.) Minden tavon, zárt vizeken aránylagosan fordul elő.
- Podiceps griseigena gris.* (Bodd.) Nem oly gyakori, mint a *P. cristatus*, de ennek társaságában mindenütt megtalálható.
- Rallus aquaticus aquaticus* (L.) Különösen a Harsova melletti műcsatornák szélében észleltem több példányt.
- Recurvirostra avocetta* L. Jurilovca mellett nagy számban tanyázik, a Razim-tó kis szigetein is található kisebb 3–6 darabból álló csapatokban.
- Saxicola oenanthe oenanthe* L. Nagyon sok volt látható mindenütt, de különösen Cernavoda mellett a kiszáradt pusztákon és Tulcea környékén.
- Sterna hirundo hirundo* L. A mocsarak és a Duna felett is mindenütt nagyon gyakori.
- Sterna sandvicensis sandvic.* Lath. A Razim-tavon találtam több példányt.
- Sturnus vulgaris vulgaris* L. Mindenütt nagyon közönséges.
- Tadorna tadorna* L. A Razim-tó Sarcöj-i öblében láttam 1929 tavaszán 6–8 költő párt.
- Tringa glareola* (L.) Minden mocsár és nyíltvizű parton igen gyakori.

Tringa nebularia (Gunn).	Minden mocsár és nyíltvízű parton igen gyakori.
Tringa stagnatilis Bechst.	» » » » » » » »
Tringa totanus L.	» » » » » » » »
Upupa epops L.	Néhány példányt láttam Cernavoda mellett.
Vanellus vanellus L.	Aránylag nagyon keveset láttam.

A MÉRETEK JEGYZÉKE.

Az 1928 és 1929 évben eszközölt méréseket milliméterekben alant közlöm:

1. csőr hossza, a homloktollazattól a káva végéig, ragadozóknál a homloktollazattól a felső káva kampójának végéig vezető egyenes vonal;
2. a szárny hossza, a kézizülettől a leghosszabb evező végéig;
3. a farok hossza, a végbélnyilástól a farktollak végéig;
4. a csüd hossza, a behajlított térdizülettől a talpig.

A mértékösszeállításban csillaggal jelzett madarak Szent-Benedeki gyűjteményemben vannak elhelyezve.

MASS-TABELLE.

1. Schnabellänge. 2. Flügelänge. 3. Schwanzlänge. 4. Lauflänge. Die mit Stern bezeichneten Vögel befinden sich in meiner Sammlung zu Szent-Benedek.

<i>Acrocephalus arundinaceus L.</i>								
Cernavoda	1928	szeptember	14.	♀	23	98	78	29
Garlic	»	»	18.	♂	22	96	74	27
Cernavoda	»	»	18.	♂	24	97	80	30
Cioban	»	»	18.	♀	22	93	76	28
Tulcea	»	»	20.	♂	20	92	76	28
<i>Aegypius monachus L.</i>								
Basbunar	1929	április	22.	♂	87	756	378	128
Babadagh	»	»	23.	♀	91	769	345	130
<i>Alcedo atthis atthis L.</i>								
Cioban	1928	szeptember	18.	♂	34	71	36	11 *
Cioban	»	»	16.	♀	37	75	40	12 *
<i>Anas acuta acuta L.</i>								
Tulcea	1929	április	24.	♂	52	278	197	56 *
Caliga	»	»	27.	♀	53	276	98	57
<i>Anas platyrhyncha L.</i>								
Harsova	1928	szeptember	16.	♂	58	280	114	48 *
Garlic	»	»	18.	♀	54	263	90	38
Razim	1929	április	17.	♀	55	261	92	36
Tulcea	»	»	25.	♂	59	283	109	47
Tulcea	»	»	25.	♂	60	286	111	49
<i>Anser anser (L.)</i>								
Razim	1929	április	17.	♂	65	436	150	71
Caliga	»	»	20.	♂	67	439	157	74
Caliga	»	»	20.	♀	72	470	172	80
Razim	»	»	26.	♀	73	481	178	82
Razim	»	»	27.	♂	66	440	165	79
Caliga	»	»	27.	♀	76	490	181	87

<i>Anser albifrons</i> (Scop.)								
Razim	1929	április	17.	♂	47	426	123	57
Caliga	»	»	20.	♀	50	430	137	62
Popina	»	»	26.	♀	50	438	141	64
<i>Aquila heliaca</i> Savig.								
Babadagh	1928	szeptember	23.	♀	60	622	305	100 *
Caliga	1929	április	20.	♂	54	582	298	120 *
Posta	»	»	21.	♀	65	595	330	119 *
<i>Aquila clanga</i> Pall.								
Basbunar	1929	április	22.	♂	49	505	265	125 *
<i>Aquila pomarina</i> Brhm.								
Basbunar	1929	április	22.	♂	42	483	230	100 *
Posta	»	»	21.	♀	40	462	205	89 *
Babadagh	»	»	23.	♂	43	460	230	104 *
Babadagh	»	»	23.	♀	43	500	229	102 *
<i>Aquila pennata</i> (Gm.)								
Posta	1929	április	21.	♀	34	402	224	82 *
<i>Ardea alba</i> L.								
Garlic	1928	szeptember	17.	♂	127	410	150	180
Razim	1929	április	17.	♀	134	430	164	193
<i>Ardea cinerea cinerea</i> L.								
Razim	1929	április	17.	♂	130	465	165	187 *
Caliga	»	»	20.	♀	126	480	179	182 *
Tulcea	»	»	24.	♂	124	468	169	184
Popina	»	»	26.	♀	126	470	169	177
<i>Ardea garzetta</i> L.								
Garlic	1928	szeptember	17.	♂	88	262	90	122 *
Razim	1929	április	18.	♀	85	280	83	105 *
<i>Ardea purpurea</i> L.								
Cioban	1928	szeptember	16.	♀	120	370	116	145 *
Cioban	»	»	16.	♂	116	355	116	120 *
Harsova	»	»	16.	♀	117	372	117	128
Garlic	»	»	17.	♀	121	368	114	128
Garlic	»	»	17.	♀	120	372	118	120
Razim	1929	április	17.	♂	120	350	119	135 *
Caliga	»	»	20.	♂	119	372	118	122
<i>Ardea ralloides</i> Scop.								
Cioban	1928	szeptember	16.	♂	66	220	81	68 *
Cioban	»	»	16.	♂	63	219	81	66
Garlic	»	»	17.	♀	56	210	68	68 *
Caliga	1929	április	20.	♀	67	218	69	67
Tulcea	»	»	24.	♀	66	221	82	69
Tulcea	»	»	25.	♂	64	220	83	66
Caliga	»	»	27.	♂	64	219	80	61

Botaurus stellaris (L.)

Harsova	1928	szeptember	16.	♂	71	336	114	111 *
Cioban	»	»	16.	♀	72	338	112	108
Garlic	»	»	17.	♀	73	337	116	110 *

Branta ruficollis Pall.

Razim	1928	szeptember	21.	♂	29	323	105	70 *
-------	------	------------	-----	---	----	-----	-----	------

Bubo bubo bubo L.

Cernavoda	1928	szeptember	14.	♂	51	485	292	91 *
Cernavoda	»	»	14.	♀	52	486	291	92
Harsova	»	»	17.	♀	53	484	293	93

Bucephala clangula L.

Razim	1929	április	18.	♂	34	225	93	37
Razim	»	»	19.	♀	32	202	89	35

Buteo buteo zimmermannae Ehm.

Basbunar	1929	április	22.	♂	34	409	217	77 *
----------	------	---------	-----	---	----	-----	-----	------

Calidris alpina alpina L.

Tulcea	1929	április	18.	♂	22	112	59	27 *
Caliga	»	»	20.	♂	25	115	56	30 *
Razim	»	»	26.	♀	33	111	49	26
Jurilovca	»	»	30.	♂	30	114	54	27 *

Calidris ferruginea Brünn.

Caliga	1929	április	20.	♂	36	122	48	32 *
Razim	»	»	26.	♀	34	123	50	33
Popina	»	»	26.	♂	36	123	50	34

Charadrius apricarius L.

Razim	1928	szeptember	21.	♂	22	185	72	47 *
Sulina	»	»	22.	♂	26	175	70	45 *
Razim	1929	április	17.	♀	24	168	71	48 *
Popina	»	»	26.	♀	24	169	72	47
Caliga	»	»	27.	♀	25	171	73	47

Charadrius dubius curonicus Gm.

Tulcea	1928	szeptember	20.	♂	12	118	56	26 *
Razim	»	»	21.	♀	12	107	60	26 *
Razim	1929	április	20.	♂	12	122	59	30 *

Charadrius morinellus L.

Caliga	1929	április	20.	♂	18	154	70	43 *
Caliga	»	»	20.	♀	17	153	70	43 *
Caliga	»	»	20.	♀	17	146	70	42 *

Ciconia nigra L.

Cioban	1928	szeptember	16.	♂	185	535	220	225 *
Garlic	»	»	18.	♀	182	532	217	220

Circus aeruginosus (L.)

Cioban	1928	szeptember	16.	♀	32	400	231	102 *
Garlic	»	»	18.	♂	35	397	235	84 *
Razim	1929	április	19.	♂	35	402	241	84 *

Circus cyaneus (L.)

Cernavoda	1928	szeptember	14.	♀	29	363	244	77
Simen	»	»	14.	♂	27	360	240	76 *

Circus macrurus (Gm.)

Caliga-Razim	1929	április	18.	♂	24	334	223	73
Sarkőj	»	»	29.	♀+♂	25	336	217	74 *
Jurilovca	»	»	30.	♀+♂	24	332	215	72
Tulcea	1929	május	3.	♂	23	237	211	71 *

Coloesus monedula (L.)

Cernavoda	1928	szeptember	14.	♂	28	230	124	49 *
Cernavoda	»	»	14.	♂	29	231	127	49
Selim	»	»	14.	♂	28	229	126	48
Simen	»	»	14.	♂	29	230	124	50
Harsova	»	»	17.	♀+♂	27	229	123	47

Columba oenas oenas L.

Harsova	1928	szeptember	16.	♂	19	218	117	27
Cioban	»	»	16.	♀+♂	18	214	118	30
Garlic	»	»	17.	♀+♂	19	219	121	30
Garlic	»	»	17.	♀+♂	19	218	120	30
Tulcea	»	»	20.	♂	20	216	119	28
Babadagh	»	»	23.	♀+♂	19	216	119	28

Coracias garrulus garrulus L.

Cernavoda	1928	szeptember	14.	♂	26	201	132	27 *
Cernavoda	»	»	14.	♂	26	196	127	30 *
Cernavoda	»	»	14.	♀+♂	27	197	126	29
Harsova	»	»	16.	♀+♂	27	195	125	27
Garlic	1929	»	17.	♂	25	198	130	28

Corvus corax L.

Harsova	1928	szeptember	16.	♀	76	450	250	74 *
---------	------	------------	-----	---	----	-----	-----	------

Coturnix coturnix coturnix L.

Cernavoda	1928	szeptember	14.	♂	9	97	33	25
Cernavoda	»	»	14.	♂	9	101	36	26

Cuculus canorus L.

Harsova	1928	szeptember	16.	♀	20	210	160	19 *
---------	------	------------	-----	---	----	-----	-----	------

Cygnus cygnus L.

Razim	1929	április	19.	♀	121	632	216	116
-------	------	---------	-----	---	-----	-----	-----	-----

Cygnus olor (Gm.)

Razim	1929	április	20.	♀	104	595	250	127 *
Popina	»	»	26.	♂	102	602	239	122

TERMÉSZETVÉDELEM ÉS A TERMÉSZETI EMLÉKEK

ÍRTA
KAÁN KÁROLY

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA VITÉZ JÓZSEF DÍJÁVAL
JUTALMAZOTT MŰ

316 OLDAL SZÖVEG ÉS 110 MŰMELLÉKLET

BUDAPEST, 1931

Az európai bölény. Bos (Bison) bonasus. A visegrádi koronauradalmi erdőben.

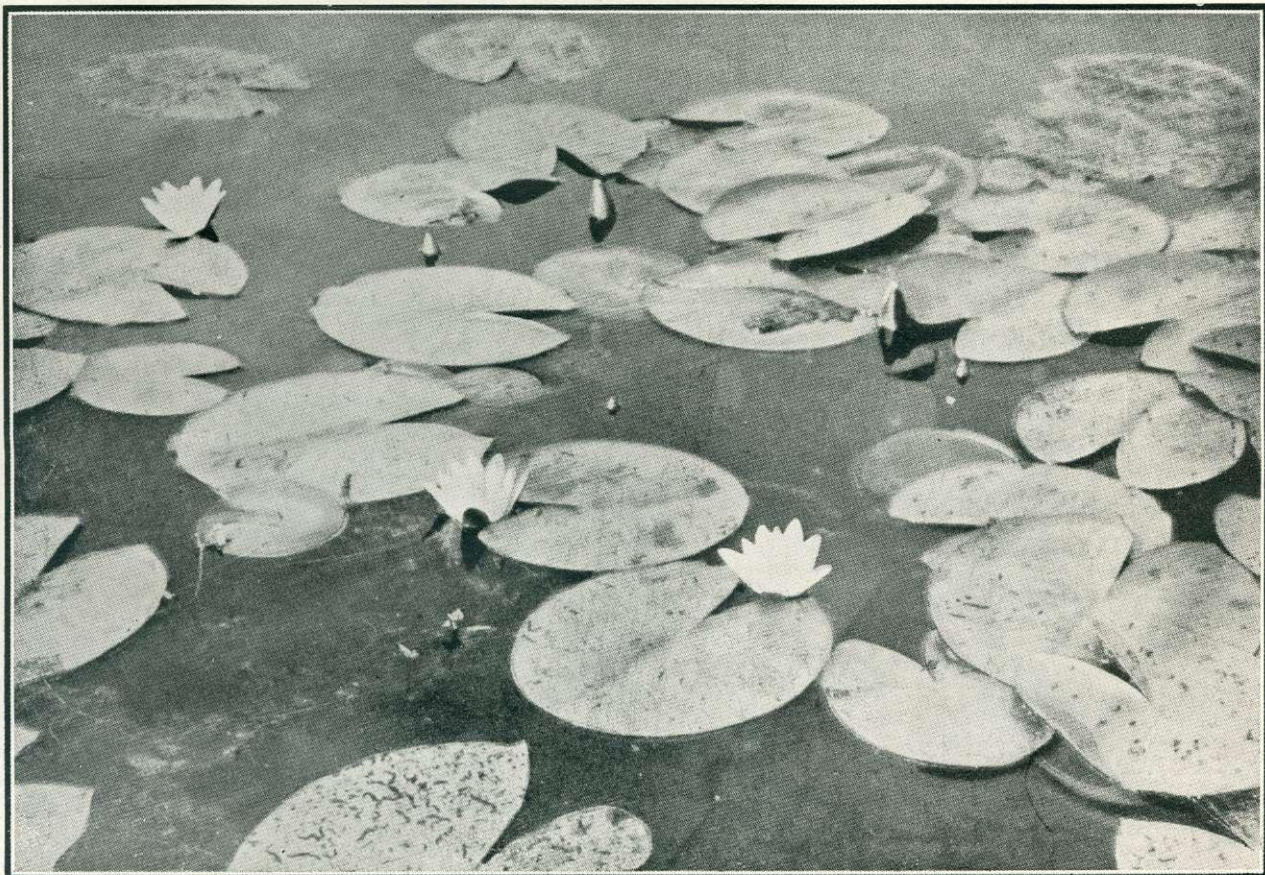
A kultúrállamok gondos szeretettel tartják nyilván és becsülik meg természeti kincseiket. E tekintetben nálunk sajnálatosképpen alig történt valami! Eddig egyetlen magyar könyv sem jelent meg, mely egybefoglaltan tájékoztatást nyújtott volna az ország természeti kincsei, természeti emlékei felől és reámutatott volna azok megóvásának megfelelő módjaira és eszközeire.

Ennek a könyvnek a feladata, hogy e nagy hiányt pótolja és a természetszeretet fokozásával a természet védelmét elősegítse. Hazánk természeti kincseire reáterelje a figyelmet, azok megóvásának minél több barátot, megbecsülésüknek minél több hívet szerezzen.

E nagy nemzeti célnak a szolgálatában feltárja előttünk természeti értékeink legjavát. Reámutat a hazai állatvilág több érdekességére; a rovaroktól, a madarakon át, az emlősökig. Felsorakoztat sokat a növényvilág magyar nevezetességeiből, ideértve a látványos faóriásokat is. Bemutat több érdekes kőzetalakulást. Ismerteti ezenfelül számottevő barlangjaink egész sorát, megemlítve a bennök talált őskori leleteket. Szebbnél-szebb képek kíséretében írja le országunk alig ismert természeti kincseit és vázolja azok sorsának körülményeit. Sok érdekeset és tanulságosat nyújt emellett a külföld egyes országainak nagy természetkultuszáról és annak szép eredményeiről.

A sárvári öreg tölgy. (*Quercus pedunculata*.)
Ferenc bajor királyi herceg parkjában. A törzs kerülete 8·7 méter.

Tavi rózsza (*Castalia alba*). A somogy megyei Baláta tóban.
A tavi rózsák között az *Aldrovanda vesiculosa* nevű húsevő növény.

E munkát szerzője kitűzött feladatának megfelelően nem írta kizárólag tudományos céllal, hanem akként, hogy annak ne csak a természet-tudományok művelői vehessék hasznát, hanem tanulságos és élvezetes olvasmánya, nem nélkülözhető könyve legyen a természet minden művelt barátjának.

Azért is ennek az első ilyen tárgyú magyar könyvnek nemcsak hazai kulturális intézményeink könyvtárában, hanem a művelt magyar családok otthonában sem szabad hiányoznia! Ajándékul igen alkalmas!

A kisbalatoni gémtelep egy részlete.
Középen szürkegém (*Ardea cinerea*) fészek. Óldalt batla (*Plegadis falcinellus*) fészek. A repülő madarak batlák.

A Szent György-hegy bazaltoszlopai. Köznyelven a „bazaltzsákok”.

A könyv ára albumalakban, díszes vászonkötésben, famentes hófehér papíron, 110 pompás műmelléklettel:

30 ar.-pengő

✱

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBN
ÉS KEDVEZMÉNYES FIZETÉSI FELTÉTELEK MELLETT A KIADÓNÁL:

RÉVAI IRODALMI INTÉZET
BUDAPEST, V, VADÁSZ-UTCA 16

Kívánságra a kiadó a művet költségmentesen bemutatja.

<i>Dryocopus martius martius L.</i>							
Babadagh	1928	szeptember 23.	♂	60	251	178	43 *
<i>Emberiza citrinella L.</i>							
Cernavoda	1928	szeptember 14.	♂	10	94	67	20 *
Harsova	»	» 17.	♀	11	92	66	20 *
Tulcea	1929	április 24.	♀	12	90	65	19
<i>Emberiza schoeniclus L.</i>							
Tulcea	1929	április 24.	♂	9	81	69	19
Caliga	»	» 27.	♀	9	80	70	20
<i>Falco cherrug Gray.</i>							
Posta	1929	április 21.	♂	26	360	180	69 *
Basbunar	»	» 22.	♀	28	410	228	65 *
Razim	»	» 26.	♀	29	402	214	63
<i>Falco columbarius aesalon Tunst.</i>							
Caliga	1929	április 20.	♀	15	190	122	43 *
Posta	»	» 21.	♂	14	196	135	45 *
<i>Falco subbuteo subbuteo L.</i>							
Garlic	1928	szeptember 18.	♂	17	255	135	35 *
Tulcea	»	» 20.	♀	18	261	138	36
<i>Fringilla coelebs L.</i>							
Tulcea	1929	április 24.	♂	11	89	66	21 *
Tulcea	»	» 27.	♀	12	87	67	20
Tulcea	»	» 29.	♀	12	87	69	21
<i>Fulica atra atra L.</i>							
Cioban	1928	szeptember 16.	♀	34	202	55	65 *
Garlic	»	» 17.	♀	32	212	62	67 *
Razim	1929	április 18.	♂	31	211	61	65
Tulcea	»	» 24.	♂	32	214	64	63
Caliga	»	» 27.	♀	29	208	63	66
<i>Gallinago gallinago gallinago L.</i>							
Harsova	1928	szeptember 16.	♂	65	133	60	39 *
Garlic	»	» 18.	♂	63	134	58	38 *
Caliga	1929	április 19.	♀	60	130	54	36
Tulcea	»	» 29.	♂	67	132	51	38
<i>Gallinago gallinula (L.)</i>							
Cioban	1928	szeptember 16.	♂	39	102	47	26 *
Tulcea	1929	április 25.	♀	40	106	47	25
Caliga	»	» 27.	♀	40	103	45	24
<i>Gyps fulvus fulvus Habl.</i>							
Cernavoda	1928	szeptember 14.	♀	82	736	321	128 *

Haematopus ostralegus ostralegus L.

Razim	1929	április	19.	♂	84	251	108	53
Popina	»	»	26.	♀	78	258	115	54
Caliga	»	»	27.	♀	77	259	114	52

Haliaëtus albicilla (L.)

Posta	1929	április	21.	♀	72	635	285	115*
Basbunar	»	»	22.	♀	78	679	302	117*

Himantopus himantopus (L.)

Razim	1929	április	20.	♂	64	231	85	131*
-------	------	---------	-----	---	----	-----	----	------

Ixobrychus minutus minutus L.

Garlic	1928	szeptember	17.	♂	50	150	52	44*
--------	------	------------	-----	---	----	-----	----	-----

Lanius collurio L.

Cernavoda	1928	szeptember	14.	♂	13	89	76	23*
Harsova	»	»	17.	♀	12	87	79	25*
Tulcea	1929	május	1.	♀	12	91	70	24
Tulcea	»	»	2.	♂	12	90	72	26*
Tulcea	»	»	3.	♂	13	93	74	25
Tulcea	»	»	3.	♀	12	91	70	24

Lanius excubitor excubitor L.

Cernavoda	1928	szeptember	14.	♂	17	115	128	31*
Garlic	»	»	17.	♀	18	116	126	33*

Larus argentatus Pontopp.

Sulina	1928	szeptember	22.	♀	69	444	181	92*
Tulcea	1929	április	25.	♂	67	440	179	90
Tulcea	»	»	25.	♀	70	449	180	92
Popina	»	»	26.	♂	68	446	182	89
Caliga	»	»	27.	♀	66	439	178	85

Larus canus L.

Sulina	1928	szeptember	22.	♂	49	412	142	67*
Tulcea	1929	április	24.	♂	47	408	139	65*

Larus fuscus fuscus L.

Popina	1929	április	26.	♂	57	437	167	77*
Popina	»	»	26.	♀	56	447	176	84*
Popina	»	»	26.	♀	54	422	158	69*

Larus marinus L.

Sulina	1929	május	4.	♂	61	472	201	76
--------	------	-------	----	---	----	-----	-----	----

Larus minutus Pall.

Razim	1929	április	17.	♀	24	226	86	32*
Caliga	»	»	27.	♂	23	224	88	30

Larus ridibundus ridibundus L.

Cioban	1928	szeptember	16.	♂	32	293	110	52 *
Garlic	»	»	17.	♂	38	316	130	53 *
Tulcea	1929	április	19.	♀	36	318	123	53
Razim	»	»	20.	♂	39	321	131	54
Popina	»	»	26.	♂	38	319	129	53

Limosa limosa limosa L.

Garlic	1928	szeptember	18.	♂	91	214	75	93 *
Caliga	1929	április	20.	♂	95	204	74	83 *
Razim	»	»	26.	♀	93	211	75	87
Caliga	»	»	27.	♀	90	202	73	83

Megalornis grus grus L.

Babadagh	1928	szeptember	23.	♂	103	561	184	265 *
Babadagh	»	»	23.	♀	113	555	198	267 *

Mergus albellus L.

Razim	1929	április	19.	♂	28	198	72	37 *
Popina	»	»	26.	♀	30	200	75	41 *
Caliga	»	»	27.	♂	29	196	73	36

Merops apiaster L.

Selim	1928	szeptember	14.	♂	35	151	111	16 *
Selim	»	»	14.	♀	36	147	115	13 *
Selim	»	»	14.	♂	35	148	113	14

Milvus migrans migrans Bodd.

Basbunar	1929	április	22.	♂	36	470	300	70 *
Babadagh	»	»	23.	♀	37	469	305	67

Motacilla alba L.

Cernavoda	1928	szeptember	14.	♂	13	88	87	23
Garlic	»	»	18.	♂	12	87	89	22
Tulcea	1929	április	20.	♂	12	86	87	23
Razim	»	»	26.	♀	13	86	89	24

Motacilla flava L.

Cernavoda	1928	szeptember	14.	♂	11	78	72	22
Simen	»	»	14.	♂	12	79	74	22
Garlic	»	»	17.	♀	12	80	72	21
Tulcea	1929	április	18.	♀	12	82	74	23
Caliga	»	»	20.	♂	13	83	74	22
Popina	»	»	26.	♂	13	80	76	24

Neophron percnopterus. (L.)

Babadagh	1928	szeptember	23.	♂	65	504	252	89 *
----------	------	------------	-----	---	----	-----	-----	------

Netta rufina (Pall.)

Razim	1929	április	19.	♂	54	265	80	55 *
Caliga	»	»	26.	♂	54	253	84	55 *

Nycticorax nycticorax nycticorax L.

Cioban	1928	szeptember	16.	♂	69	291	101	77*
Cioban	»	»	16.	♂	69	280	107	79*
Cioban	»	»	16.	♀	70	289	102	76
Cioban	»	»	16.	♀	72	293	103	78
Cioban	»	»	16.	♀	70	290	104	75
Cioban	»	»	16.	♂	71	292	106	74

Nyroca fuligula L.

Razim	1929	április	26.	♂	39	201	54	36
Caliga	»	»	27.	♀	38	204	56	34

Nyroca nyroca nyroca L.

Cioban	1928	szeptember	16.	♂	45	184	54	39*
Garlic	»	»	17.	♂	44	186	55	40
Razim	1929	április	17.	♀	44	187	53	38
Caliga	»	»	20.	♀	46	187	54	41
Razim	»	»	26.	♂	44	188	56	40

Oriolus oriolus L.

Cernavoda	1928	szeptember	14.	♂	24	156	86	23
Harsova	»	»	17.	♀	23	157	87	23*

Otis tetrix L.

Cataloi	1929	április	28.	♂	21	258	103	78*
---------	------	---------	-----	---	----	-----	-----	-----

Pandion haliaëtus L.

Cioban	1928	szeptember	16.	♀	48	519	244	62
--------	------	------------	-----	---	----	-----	-----	----

Parus biarmicus (L.)

Tulcea	1928	szeptember	20.	♂	7	63	89	26*
Tulcea	»	»	20.	♂	8	63	76	25*

Parus coeruleus L.

Tulcea	1929	április	24.	♂	6	63	52	21*
Tulcea	»	»	24.	♀	6	65	49	20*
Tulcea	»	»	24.	♀	6	63	47	19
Tulcea	»	»	24.	♂	6	66	51	21

Parus maior L.

Tulcea	1928	szeptember	20.	♂	10	77	65	23*
Babadagh	»	»	23.	♀	10	76	64	22

Passer montana (L.)

Cernavoda	1928	szeptember	14.	♂	9	74	55	18
Tulcea	»	»	20.	♀	10	73	54	17
Babadagh	»	»	23.	♂	11	75	54	17

Pelecanus crispus Bruch.

Razim	1929	április	20.	♂	428	653	165	123*
Razim	»	»	26.	♀	432	652	157	120
Popina	»	»	26.	♂	431	650	167	124
Caliga	»	»	27.	♀	430	648	165	122

Phalacrocorax carbo subcormoranus Brhm.

Garlic	1928	szeptember	17.	♂	62	330	158	62*
Garlic	»	»	17.	♂	66	350	171	60*
Popina	1929	április	26.	♀	69	352	164	70*
Popina	»	»	26.	♂	64	335	155	65*
Razim	»	»	26.	♀	66	343	160	63

Phalacrocorax pygmaeus Pall.

Cioban	1928	szeptember	16.	♂	28	200	150	48*
Cioban	»	»	16.	♀	31	214	144	37*
Garlic	»	»	17.	♂	30	208	146	38
Garlic	»	»	17.	♀	31	216	143	37

Philomachus pugnax L.

Caliga	1929	április	27.	♂	31	155	60	47*
Jurilovca	»	»	30.	♂	35	180	69	52*
Jurilovca	»	»	30.	♀	29	152	56	45*

Platalea leucorodia leucorodia L.

Razim	1929	április	20.	♂	220	411	142	175*
Razim	»	»	26.	♂	228	392	131	173*
Caliga	»	»	27.	♂	197	361	125	156*
Sarkői	»	»	29.	♀	199	364	127	158

Plegadis falcinellus falcinellus L.

Garlic	1928	szeptember	16.	♂	132	280	102	122*
Tulcea	»	»	20.	♀	134	284	103	125
Razim	1929	április	19.	♀	135	290	106	123
Caliga	»	»	27.	♂	136	293	105	124

Podiceps cristatus cristatus L.

Cioban	1928	szeptember	16.	♂	46	189		79*
Cioban	»	»	16.	♀	42	195		71*
Garlic	»	»	17.	♀	45	194		70
Garlic	»	»	17.	♀	43	195		70
Tulcea	»	»	20.	♂	44	197		72
Razim	»	»	21.	♂	44	197		73
Popina	1929	április	26.	♂	45	198		76

Podiceps griseigena griseigena Bodd.

Cioban	1928	szeptember	16.	♂	40	169		65*
Garlic	»	»	17.	♀	38	167		63*

Rallus aquaticus aquaticus L.

Cioban	1928	szeptember	17.	♂	38	118	51	44*
Garlic	»	»	17.	♀	38	119	52	42
Tulcea	1929	április	25.	♂	39	118	51	43

Recurvirostra avocetta L.

Jurilovca	1929	április	30.	♂	89	227	89	84
Jurilovca	»	május	1.	♂	91	219	88	79
Jurilovca	»	»	2.	♀	90	226	87	81

<i>Saxicola oenanthe oenanthe</i> L.								
Cernavoda	1928	szeptember	14.	♂	13	92	52	27
Tulcea	»	»	23.	♂	13	93	54	26
Posta	1929	április	21.	♂	12	92	53	27
Tulcea	»	»	24.	♀	12	93	54	26
Cataloi	»	»	28.	♀	13	91	54	27
<i>Sterna hirundo hirundo</i> L.								
Cioban	1928	szeptember	16.	♂	38	276	157	19
Garlic	»	»	18.	♀	34	264	141	18
<i>Sterna sandvicensis sandvicensis</i> Lath.								
Razim	1929	április	19.	♂	55	309	158	36 *
Razim	»	»	19.	♂	55	302	174	34 *
Caliga	»	»	20.	♀	54	307	159	35 *
<i>Sturnus vulgaris vulgaris</i> L.								
Cernavoda	1928	szeptember	14.	♂	24	128	70	32 *
Cernavoda	»	»	14.	♂	25	130	68	33 *
Garlic	»	»	17.	♂	24	129	67	32 *
Garlic	»	»	17.	♀	24	128	68	32 *
Tulcea	»	»	23.	♀	24	128	67	33 *
<i>Streptopelia turtur turtur</i> L.								
Harsova	1928	szeptember	17.	♂	17	176	118	23
Garlic	»	»	17.	♂	18	178	116	24
<i>Tadorna tadorna</i> (L.)								
Razim	1929	április	20.	♂	59	338	145	52
<i>Tringa nebularia</i> (Gunn.)								
Cioban	1928	szeptember	16.	♂	54	187	78	64 *
Garlic	»	»	17.	♂	57	192	80	69 *
Razim	1929	április	26.	♀	56	190	78	66
Caliga	»	»	27.	♀	55	189	79	64
<i>Tringa stagnatilis</i> Bechst.								
Razim	1929	április	17.	♂	37	142	58	50
Popina	»	»	26.	♀	38	147	60	51
<i>Tringa totanus</i> L.								
Popina	1929	április	26.	♂	41	156	65	57 *
Tulcea	»	»	28.	♂	39	154	65	56 *
Jurilovca	»	»	30.	♀	40	153	64	54
Jurilovca	»	május	2.	♀	42	152	64	53
<i>Upupa epops</i> L.								
Cernavoda	1928	szeptember	14.	♂	56	150	98	22 *
Garlic	»	»	17.	♂	55	154	101	21
<i>Vanellus vanellus</i> L.								
Cernavoda	1928	szeptember	14.	♂	26	210	110	62 *

MEINE ORNITHOLOGISCHE STUDIENREISE IN DIE RUMÄNISCHE DOBRUDSCHA IM HERBST 1928.

Von GRAF KARL KORNIS.

IM September 1928 konnte ich einen lang gehegten Wunsch verwirklichen, indem ich die von Ornithologen so oft erwähnte Dobrudscha besuchte, um deren reiches Vogelleben kennen zu lernen. Leider war meine Zeit sehr bemessen und ich betrachte diese meine erste Reise bloss als Orientierung für die Zukunft. Trotzdem glaube ich, dass meine Mitteilungen über dort gemachte Beobachtungen die Ornithologen interessieren werden.

Ich gelangte am 13. Sept. in Cernavoda an und begab mich den anderen Tag an die dortige »Balta«, ein toter Donauarm, den ich nach dem langen Sommer ganz ausgetrocknet fand. In den Lösswänden waren zahlreiche Dohlen-Niststätten vorhanden und ich beobachtete mehrere Uhus, die hier in den grösseren Höhlen horsten. Auf den Selim- und Simen-Teichen waren viele Lachmöwen, Wasserläufer, Flusseeeschwalben, einige Zwergscharben, sehr viele Moorenten und Blässhühner. Am Ufer liefen zahlreiche Schafstelzen, die hier, wie in der Dobrudscha überhaupt, zahlreicher als die weissen Bachstelzen sind. Auch Bekassinen, kleine Sumpfschnepfen und Strandläufer waren häufig. Hier sah ich den ersten Würgfalken, den ich später sehr oft beobachtete. Im Dorfe Selim schoss ich aus einer grossen Schar mehrere Bienenfresser. Am Rückweg wurden Steinschmätzer, Wiedehopfe, Kornweihen, viele Stare, Gold- und Gartenammern, Feldsperlinge und rotrückige Würger beobachtet und ein Gänsegeier erlegt. Auf den Telegraphendrähten sassen Blauracken. Den Rotkopfwürger fand ich nicht in der Dobrudscha. Am 15. Sept. fuhr ich nach Harsova und beobachtete während der Fahrt einen Seeadler. Tags darauf begab ich mich auf einer »Caruța« nach Cioban. Der Cioban-See wimmelte von Wassergeflügel: Blässhühner, Zwergscharben, Moorenten, Hauben- und Rothalssteissfüsse tummelten sich auf der Wasseroberfläche. Mein Führer stöberte aus Weidengebüsch etwa 600—700 Nachtreiher heraus. Oft sahen wir Fischadler auf ihren Beutezügen und hörten den charakteristischen Pfiff des Eisvogels. In einem anderen Teile des Sees umkreisten uns 80—100 Schwarzstörche, dann Lachmöwen und Flusseeeschwalben. Auf trockenen Ästen der Weidenbäume sassen viele Zwergscharben und hier sah ich später die erste Kormoranscharbe. Wieder bemerkten wir ober dem Röhricht einen Seeadler.

Am 17. Sept. begab ich mich an den Garlic-See. Während der Fahrt sassen überall viele Hohl-

tauben und einige Blauracken auf der Erde. Am Garlic-See, der zufolge langer Trockenheit nur etwa 40—50 Joch umfasste, war reiches Vogelleben. Hier sah ich den ersten Edelreiher und mehrere Seidenreiher, von letzteren erhoben sich zu meinem Erstaunen 15—20 Stück aus einer Schar Hausgänsen. Am jenseitigen Ufer stolzierten braune Sichler im Schlamme, neben Strandläufern, Uferläufern und Uferschnepfen. Von einem Baumstumpf erhob sich ein Kaiseradler. Mehrere hundert Blässhühner und einige Moorenten waren auch hier vorhanden. Einen prächtigen Anblick gewährten auf Blättern der Teichrosen ruhende Schopfreiher. Sehr viele Zwergscharben sassen im Uferrohricht. Eine grosse Kranichschar zog nach Süden. An der Donau sah ich 2 Kaiseradler, 1 Würgfalken und 1 Kuckuck. Den anderen Tag besuchte ich wieder den Cioban-See und sah 6 Höckerschwäne. Auf den Uhu stiessen sehr wenig Raubvögel, sie scheinen seines häufigen Vorkommens wegen an seinem Anblick gewöhnt zu sein. Besonders die Fischadler kümmerten sich nicht um ihn. Trotzdem erlegte ich im Laufe des Tages mit seiner Hilfe einige Rohrweihen, einen Würgfalk und einen Baumfalk. Abends zog eine grosse Schar Rotfussfalken am See vorbei. Am anderen Morgen fuhr ich über Galaț nach Tulcea. Vor Braila zogen viele Rotfussfalken ostwärts. In den Sümpfen bei Tulcea beobachtete ich ausser den bisherigen eine Schar (10—15 St.) Bartmeisen. Am 21. Sept begab ich mich an den Razim-See. Während der Autofahrt kamen zur Beobachtung: einige Falkenbussarde, Turmfalken, 6 Trappen und 1 Würgfalk, der eben mit dem Verzehren des hier häufigen Mesocricetus Newtoni beschäftigt war. Der See beherbergte ungeheure Mengen Wildgänse, -enten, Reiher, Strandläufer und Kormorane. Auf einer entfernteren Sandbank ruhten etwa 20—25 krausköpfige Pelikane. Im Innern schwammen Höcker- und Singschwäne. Am Ufer sah man: Säbelschnäbler, Löffler, Grau-, Purpurreiher, Sichler, einige Stelzenläufer, Kormorane und Zwergscharben, Goldregenpfeifer, Rotschenkel, Kampfläufer, Silbermöwen, etc. etc. Unter einer Schar Blässgänsen gewahrte ich eine kleine dunkle Gans, die sich nach dem Erlegen zu meiner Freude als Rothalsgans entpuppte. (Meines Wissens bisher in der Dobrudscha nicht beobachtet).

Am Schwarzen Meer bis Sulina beobachtete ich nur Möwen und Kormoranscharben, besonders fesselte die grosse Mantelmöve meine Aufmerksamkeit. Sehr reich war hingegen die Vogelwelt in den Rohrwäldern der Buchten und ich bedauere, dass ich zum Razim-See und in die Gegend von Dranow nur am Ende meiner Reise gelangte. Von Tulcea aus ging ich am 23. Sept. nach Babadagh. Auf den unwirtlichen Einöden ruhten Kraniche. In der Nähe von Babadagh kreisten einige Gänse- und Kuttengeier und bei

einem Aase hielt ein Schmutzgeier seine Mahlzeit. In einem Eichwald schoss ich einen Schwarzspecht. Am Rückweg verwundete ich einen Kaiseradler, den ich mit einem Uhu aus der Gegend von Cernavoda genesend in meine Heimat mitnahm, als ich am 24. Sept. die Dobrudscha verliess.

Die Gegend zwischen Babadagh und Basbunar besuchte ich auch zeitig im Frühjahr 1929 und konnte auf den kahlen Bäumen mit leichter Mühe die grossen Raubvögelhorste feststellen. In jedem Areal von etwa 100 Joch befand sich ein Horst eines grösseren Raubvogels: Seeadler, Kutten-, Gänsegeier oder Kaiseradler und 4–5 Horste kleinerer Raubvögel: Schell-, Schrei-, Zwergadler oder Würgfalk. Um die Horste der grossen Raubvögel finden oft grosse Kämpfe statt, in welchen besonders der Würgfalk siegreich ist. Bei Posta fand ich z. B. den Horst eines Seeadlers auf einer 12 m hohen kahlen Eiche und beobachtete dort auch die Paarung. Als ich aber nach 10 Tagen wiederkam, fand ich das ♀ mit aufgerissenem Kropf unter dem Horstbaum und daneben das zerbrochene Ei. Mein Begleiter stöberte beim Besteigen des Horstes einen Würgfalken von 2 Eiern auf, der den Rücken des Mannes unter heftigem Geschrei attackierte, ihm dabei mit den Fängen das Hemd zerriss und

verwundete. Am selben Tage flog bei unserem Annähern ein Kaiseradler von seinem Horst und als wir unterm Baum auf die Rückkehr des Vogels warteten, erschien mehrmals ein Würgfalk den Inhalt des Horstes beäugend. Ein dritter, hierhergehöriger Fall ereignete sich im Urwald von Basbunar als ich einen Seeadler für meine Sammlung erlegen wollte. Bei unserer Annäherung flog das ♀ vom Horste und wurde vom bisher in der Nähe Wache haltenden ♂ unter papageierartigem Genschrei begleitet. Ich maskierte mich mit trockenem Laube unter dem Horstbaum und liess meine Leute mit den Wägen unter grossem Lärm in anderer Richtung abziehen. Die scheuen Adler umkreisten hoch oben den Horst und liessen sich dann 200–250 Schritte entfernt auf einem trockenen Baum nieder. Nach einer Weile kamen sie unter dem erwähnten Geschrei hastig dem Horste zugeflogen, denn über dem Horst war ein Würgfalk erschienen. Das Seeadlerpaar griff den Falken an und setzte sich auf den Rand des Horstes, obgleich ich mittlerweile ganz frei neben dem Baume stand. Am 26. April beobachtete ich 2 Schwarzhalsschwäne in Gesellschaft von Höckerschwänen. Diese Südamerikaner dürften einem Tiergarten entflohen sein. Alphabetisches Verzeichnis der beobachteten Vögel: S. 125. Masstabelle: S. 129. und ff.

SEA LIFE IN MID-SEPTEMBER.

By H. W. Madoc, Li. Col.

My wife and I left Birkenhead in a Bibby steamer early on the morning of September, 19th, and we were off Anglesey when I started to look about and at once saw a greenfinch flying south. A glance at the map will show that a steamer leaving the river Mersey from Birkenhead takes an almost direct southernly course all the way to Cape St. Vincent at the southernmost point of Portugal and for nearly two days is far out from land in the Atlantic. At 10 that morning I saw four song-thrushes close to the ship, and their flight appeared to be from East to West. Almost immediately afterwards some tree-pipits came aboard quite close to where we were sitting near the stern: they kept calling a bit, and after a rest went on in a southerly direction. Then two meadow-pipits paid us a visit: and after squeaking a bit departed, one flying south, and the other east for Wales. Then a wood-warbler paid a call: what a beauty, and it gave us every chance to admire him, and he slipped away. Just as we were going down to lunch, some pied wagtails passed, calling. When off St. David's in the afternoon, gannets showed up, and a few gulls, lesser and great black backed etc. and one Manx Shearwater: and at 5.45 a willow warbler came aboard to wish us good evening. On the 20th when I got on deck I saw a big shoal of Manx Shearwaters flying North: and on deck a young linnet looking very tired. There were birds on board all day, resting: four tree-pipits, one young one very exhausted. Five wheatears, mostly young birds and quite

cheery: then there was a delightful young redstart which jumped into one of the boats when it thought that I was getting too close, and stayed there. About noon a white wagtail passed round the ship very close, calling, and went on south: and three pied wagtails, one of which rested for some time on a wire stay. There were practically no sea-birds about after 8 a. m. On the 21st the first thing I saw was a large number of great Shearwaters, the darker and more northern sub-species. We loved watching them dipping sideways to the water and through a trough of the sea and up again. I continued seeing troops of them at intervals, and there were several sooty shearwaters with them on one or two occasions. I saw no land-birds until 3.15 p. m., when a chaffinch was on board and left in an easterly direction: a little later a wood warbler which also left for land. Then a turtle dove paid the ship a lengthy visit and once perched quite close to us. On the 22nd we had a very wonderful day: the day itself was glorious and very warm tempered by a slight sea breeze, and I started the day by finding two whitethroats on board: I heard them calling first: they left for land which of course was not far off now, just before I went to breakfast. Then a little later a whimbrel passed quite close, heading South and then a Stock dove. After breakfast I had a chiff-chaff close to me, its dark legs showing very distinctly: and then another turtle dove and yet another: and then two more, and two stock doves near to them. Meanwhile we had ran into Skua country, shall I say: and great and Pomatorhine Skuas showed up. I love watching them though they always look as if they were intent on some evil purpose, as indeed they generally are. Then a white wagtail came along: and then my wife and I had our greatest treat of all: an ortolan bunting flew aboard and settled on a spar just above our heads and only a few yards off, so that we were able to see all its beautiful colouring, its olives, and its yellows, and its red bill and so on. And it gave us several little calls and then after about twenty minutes flew to another part of the ship where it stayed some time. Then three yellow wagtails, calling: and they soon flew for Portugal which was now very close. An hour from Cape St. Vincent, I first saw the yellow legged herring gulls (a somewhat doubtful species here) it may be they would be »Atlanticus«, though later when nearer Gibraltar I am sure the birds I saw were »Cachinnans« pure and simple. And near them came an Arctic Skua which settled on the water: and at the same time another turtle dove on board. Just before lunch there were a few great Shearwaters with an Arctic Skua in attendance, and an immature gannet (second year bird) and a cormorant wick was flying north. Just before 2 p. m. lesser black back (*fuscus*) and yellow legged gulls were following us together: and then came a vast mob of Bulwer's petrels in a circular mass and apparently feeding (such as Mr. T. A. Coward and I saw once before three years ago): and a huge colony of great shearwaters of the more southern sub-species and much lighter in colour. I was shortly afterwards continually seeing Skuas, Arctic, Great and Pomatorhine, especially Arctics. When getting towards 5 p. m., a tree pipit came to rest for a while, and a turtle dove flew out seaward and then another, circling about as if they enjoyed it: with scattered groups of great shearwaters from time to time. Finally just before dinner six roseate terns came close along-side the ship, with their lovely long tail streamers and shewing a slight pinkish shade below. And the next morning we were in Gibraltar. And on the 25th we crossed from Algeciras, Spain to Tangier, Morocco, and the Straits of Gibraltar were most interesting. Besides many terns, including black terns, there was a big lot of stormy petrels

flying west, in great numbers. Just as a last word as to the return trip from Gibraltar when our steamer was for London and not Liverpool. It was then the end of September and the beginning of October, and of 'course we were going against the migration. On September 30th first thing, we were passing Cape St. Vincent and I saw a great many Manx Shearwaters: and during the day a good many Skuas including two Buffon's. Off the mouth of the Tagus the numbers of great shearwaters were immense: and later off the Belanges Islands. Of land birds, a wheatear came on board about 10.30 and did not stay long: also a stock dove came near and went landward again. Two meadow pipits and a tree pipit also came on board for a while. At 2 p. m. when I was in the bows, a yellow wagtail came on deck quite close to me, stayed some time, and then flew off again with a slight call. Then from October 1st through the Bay of Biscay and in the English Channel, there was a very little to see except that near Finisterre there was a big lot of Manx Shearwater, otherwise a few terns, a few Skuas, an occasional gull and gannet. But, as a whole, we look back on that sea trip as full of beautiful memories of beautiful birds.

A TENGER MADÁRVILÁGA SZEPTEMBERBEN.

Írta: MADOC H. W.

SZEPTEMBER 19-én feleségemmel Birkenhead-ben hajóra szálltunk s a portugáli Szt. Vincze-fokig úgyszólván egyenesen délnek tartottunk. Anglesey magasságában egy zöldike repült déli irányban. Tíz órakor 4 énekes rigó tünt föl a hajó közelében, keletről nyugatra tartottak. Azután néhány erdei, 2 réti pipis és 1 sisegő füzike szállt a hajóra, majd néhány kormos barázdabillegető repült el mellettünk. Délután St. David környékén szulák, néhány sirály és 1 bukdosó vészmadár tünt föl. Hat óra tájban 1 fitisz füzike jött a hajóra. Másnap nagy csapat északnak repülő, bukdosó vészmadarat pillantottam meg, a fedélzeten egy fáradt fiatal kenderike ült. A hajón napközben még megpihent: 4 erdei pipis, egy fiatal nagyon kifáradva az úttól, 5 hantmadár, a legtöbb fiatal és nagyon eleven s egy fiatal kerti rozsdafark. Délben 1 fehér és 3 kormos barázdabillegető mutatkozott. Szept. 21-én sok nagy vészmadarat láttam a sötétebb északi alfajból, közöttük olykor néhány kormos vészmadár is mutatkozott. Délután 1 erdei piny, 1 sisegő füzike és 1 gerle jött a hajóra. Szeptember 22-én gyönyörű napra virradtunk. Reggel 2 mezei poszátát találtam a fedélzeten, kissé később egy kis póling tartott dél felé, azután 1 kék galamb, majd 1 csilcsal füzike, majd 1 gerle, azután megint 1 s még 2 darab, 2 kék galamb társaságában kereste föl hajónkat. Időközben nagy és szélesfarkú hal-

farkasok tájékára érkeztünk. Egy fehér billegető jött közelünkbe s 1 kerti sármány ült hajónkra. Azután 3 sárga billegetőt pillantottunk meg. Egy órányira Szt. Vincze-fokától először láttam ezüstös sirályokat, lehet, hogy ezek az »atlanticus« alfajhoz tartoztak, de Gibraltar közelében mind »cachinans« volt. Közeliünkben 1 ékfarkú halfarkas ereszkedett le a vízre s 1 gerle a hajóra. Később néhány nagy vészmadár, 1 ékfarkú halfarkas, 1 két éves szula és 1 kárókatona jelentkezett. Két óra előtt hering- és ezüstös sirályok követtek, azután nagy, kör alakú tömegben Bulwer-viharmadarak és nagy vészmadarak a déli alfajból. Később folytonosan láttunk ékfarkú, nagy- és szélesfarkú halfarkasokat. Öt óra felé 1 erdei pipis pihent meg rövid ideig a hajón s 1 gerle, majd egy másik szállt a tengernek. Ebéd előtt 6 rózsás csér jött a hajó közelébe. Másnap reggel Gibraltarba érkeztünk. Szept. 25-én Algecirasból Tangerbe hajóztunk. A gibraltári szorosban sok csér és kormos szerkő között nagy csapat viharfecske szállt nyugatnak. Visszafelé Londonnak tartva szembe kerültünk a vonuló madarakkal. Szept. 30-án Szt. Vincze-fokánál sok bukdosó vészmadárral találkoztunk s napközben számos halfarkast, köztük két nyíl-farkút is észleltünk. A Tajo torkolatánál a nagy vészmadarak tömege óriási volt, úgyszintén később a Belanges-szigetek magasságában. Egy hantmadár, kék galamb, 2 réti, 1 erdei pipis és 1 sárga billegető rövid ideig pihent a hajón. Okt. 1-től a Biscayai-öblön át és az Angol-csatornában keveset láttunk. A Finisterre-foknál nagy csapat bukdosó vészmadár volt, másutt néhány csér, halfarkas, sirály és szula.

APRÓ KÖZLEMÉNYEK — KURZE MITTEILUNGEN

Chlamydotis undulata macqueenii (Gray) Arad megyében. 1931. ápr. 20-án báró Sólymosy Tibor Sikula község mellett ázsiai galléros tuzokot lőtt, mely első bizonyító példány hazánk madárfaunájában. A madár a Madártani Intézetbe került.

Nemeskéri Kiss Géza.

Keletporoszországi szürkegém Sopron megyében. A Csorna közelében fekvő Barbacs-tó környékén okt. 2-án egy szürkegém hullát találtak, melyen a rossitteni megfigyelő-állomás B 25923 sz. gyűrűje volt. A kifogástalan állapotban lévő gyűrűt beszolgáltatták nekem, mire a gémet visszajelenttem a rossitteni állomásnak, honnét azt a felvilágosítást kaptam, hogy f. é. máj. 29-én fióka korábban gyűrűzték meg a rekoweni gémtelenen, Ortelsburgtól mintegy 20 km távolságban, Keletporoszországban. Ez a hely az elpusztulás helyétől légvonalban mintegy 900 km-re van É-ÉK irányban.

Király Iván.

Szürkegémtelep Kiscsány határában (Baranya m.). Ebben az évben e község határában fekvő gróf Draskovics Iván tulajdonát képező vadaskertben, néhány holdnyi magas szálerdőben, főleg tölgy- és szilfákon szürkegémek fészkeltek. Minden fán 3–6 fészek volt, összesen mintegy 300 db. Jún. 20-án a fiókák repülősek voltak. Az erdőben nagyobb számmal vannak vízes pocsolyák, ahol állandóan áll a víz. Az erdő közepén és a déli szélén 1–1 kanális folyik (mesterséges vadvíz-levezető csatorna).

Mihályi Ferenc.

Circaëtus gallicus (Gm.) Hőgyészen. 1931. júl. 31-én Hőgyészen (Tolna m.) kígyászölyv hímét lőtték. Szárnyhossza 575, farkhossza 298, csüd 95, csőröröm a viaszhártyától 36.3 mm., súlya 1770 g. Szemgyűrűje narancssárga, lábai világos ólomszürkék. Heréi sárgásszürkék, a baloldali 9×4.5, a jobboldali 9×5.5 mm. Begye üres volt, gyomrában egy 63 cm. hosszú rézsikló, Coronella austriaca Laur., melynek fölrepedt beléből 2 lábatlan gyík farka, Anguis fragilis L. nyúlott ki.

Dr. Greschik Jenő.

Megalornis grus grus (L.) nyáron a Hortobágyon. 1931. július második felében a Hortobágyon darú hímét ejtettek el. Szárnyhossza 652, farkhossza 213, csüd 270, csőr 114 mm.

Dr. Greschik Jenő.

Chlamydotis undulata macqueenii (Gray) im Komitate Arad. Am 20. April 1931 erlegte Baron Tibor Sólymosy bei der Gemeinde Sikula einen Kragentrappen, der bisher in der ungarischen Vogelfauna durch kein Belegexemplar vertreten war. Der Vogel gelangte in das Ornith. Institut.

Géza Kiss v. Nemeskér.

Ostpreussischer Graureiher im Komitate Sopron. In der Umbegung des Barbacser-Sees bei Csorna wurde am 2. Okt. ein toter Graureiher gefunden, der den Ring B 25923 der Vogelwarte-Rossitten trug. Der sehr gut erhaltene Ring wurde mir eingeliefert, worauf ich denselben nach Rossitten sandte und erfuhr, dass der Reiher als Jungvogel am 29. Mai d. J. in der Reiherkolonie bei Rekowen, etwa 20 km von Ortelsburg, den Ring erhielt. Entfernung des Beringungsortes etwa 900 km in N-NO Richtung.

Ivan Király.

Graureiherkolonie bei Kiscsány (Komitat Baranya). Im hiesigen Wildpark des Grafen Iván Draskovics, wo auf einigen Jochen hohe Eichen und Ulmen stehen, horsteten d. J. Graureiher. Jeder Baum enthielt 3–6 Horste, zusammen etwa 300. Am 20. Juni waren die Jungen flügge. Im Walde befinden sich viele Wassertümpel, mit ständigem Wasserstand. Ein Kanal durchfließt die Mitte, ein zweiter umrandet den südlichen Teil des Waldes.

Franz Mihályi.

Circaëtus gallicus (Gm.) bei Hőgyész. Am 31. Juli 1931 wurde bei Hőgyész, Kom. Tolna ein Schlangennadler ♂ erlegt. Flügellänge 575, Schwanz 298, Lauf 95, Culmen vom vorderen Rande der Wachshaut 36.5 mm., Gewicht 1770 g. Iris orange-gelb, Füße licht bleigrau. Hoden gelblichgrau, linker 9×4.5, rechter 9×5.5 mm. Kropf leer, im Magen eine 63 cm. lange Coronella austriaca Laur., aus derem aufgeplatzten Darm 2 Schwänze von Anguis fragilis L. hervorlugten.

Dr. Eugen Greschik.

Megalornis grus grus (L.) im Sommer auf dem Hortobágy. In der zweiten Julihälfte 1931 wurde am Hortobágy ein Kranich ♂ erbeutet. Flügellänge 652, Schwanz 213, Lauf 270, Schnabel 114 mm.

Dr. Eugen Greschik.

Otis tetrax orientalis Hart. Szigetszentmiklóson.
1931 szept. 17-én Szigetszentmiklóson reznek tojót lőttek. Szárnyhossza 263, farkhossza 122, csüd 70, csőr 36·5 mm.

Dr. Greschik Jenő.

Otis tetrax orientalis Hart. bei Szigetszentmiklós.
Am 17. Sept. 1931 wurde bei Szigetszentmiklós ein Zwergtrappen ♀ erlegt. Flügellänge 263, Schwanz 122, Lauf 70, Schnabel 36·5 mm.

Dr. Eugen Greschik.

IRODALOM

Bengt Berg. Der Lämmergeier im Himalaja. Mit 101 Abbildungen nach Originalaufnahmen des Verfassers. Berlin 1931. Dietrich Reimer — Ernst Vohsen. 208 S.

A fenti címen Bengt Berg a karácsonyi könyvpiacot olyan könyvvel lepte meg, mely érdekesség szempontjából talán valamennyi eddigi munkáját fölülmúlja. A messze Himalájába utazott két ízben, először egyedül, másodsor feleségével, hogy ott az Európában már legendák ködébe vesző szakállas saskeselyűt, a tibetiek szent gourral madarát fényképezőlencséje elé csalja. Fáradozásait teljes siker koronázta, mert nemcsak röptében és a kitett dög mellett örökíthette meg a »sárkányt«, — miközben drámai jelenetek játszódtak le egy a dög mellé osont farkas és az odagyülő himalája-keselyűk között, hanem sikerült neki a hatalmas madarat fészkelőhelyén is, egy nehezen megközelíthető sziklaoduban a Sutley folyó völgyében lefényképeznie. A már más alkalommal is bevált, drót-kötélen főlhúzható léghajó-kosárral férközött a sziklaodu közelébe. Ebből a kosárból fényképezte le a szerző felesége azt, amit eddig még senki sem figyelt meg: hogyan aprózza föl az öreg madár fiókája számára a prédát és hogyan eteti. A gyönyörű saskeselyű-képeken kívül pompás képeket találunk a könyvben a himalája-keselyűről, sasról, kányáról és hollóról is, nemkülönb azokról. Egy fejezet a hegylakók vallási ünnepével foglalkozik. Az áldozatul bemutatott 2 koszár darabolt testét a keselyűk vizsik szét. Szerző könyvét, mely ajándéknak is alkalmas, barátjának, Sven Hedinnek ajánlja. Ára izléses kötésben 8 M 50 Pf.

Dr. Greschik Jenő.

J. Thienemann. Vom Vogelzuge in Rossitten. Mit 53 Abbildungen auf Tafeln und 3 Karten. 1931. Verlag von J. Neumann, Neudamm. 174 S.

A könyv elsősorban azokat a kísérleteket és vizsgálatokat tartalmazza, melyekkel a szerző évtizedes rossitteni működése alkalmával a madárvonulás rejtélyeihez férközni igyekezett. Rámutat arra, hogy lokális megfigyelésekből nem vonhatók le általános érvényű következtetések. Nagyobb megfigyelési hálózattal is próbálkozott, de rossz tapasztalatokat szerzett, mert sok volt a fölhasználhatatlan adat. A súlypont szerinte azokon a megmérhetetlen madártömegeken van, amelyek vonulásuk alkalmával nem kerülnek a megfigyelő szeme elé, azaz a »titokban vonulókon«. Az előrehaladás e téren ma pénzkérdés csupán. Alkalmas technikai eszközökkel a tér és idő legyőzhető. Szükségesek még: kísérletek, egy nagy gárda begyakorolt segéderőkből, állandó helyen fekvő főállomás, ahová minden anyag összefut és több, helyét könnyen változtatható »repülő madárvárta«, főleg azonban alkalmas repülőgép és a levegő tüzetes tanulmányozása. Az első fejezetek a szerző kísérleteit a gólyák tájékozódási képességéről, megtelepítéséről, a fecskék repülési sebességéről és tájékozódási képességéről tárgyalják. Más fejezetek: a fecskék élete Rossittenben, időjárás és a vonulás magassága, a rossitteni szalonkavonulás, aprómadarak vonulása, rossitteni madárvonulási naptár hónapok szerint. Az utolsó fejezet annak a vitás kérdésnek az eldöntésére, hogy Afrikában telelő gólyáink az ottani mérgezett sáskáktól valóban elpusztulnak-e, helyszíni exakt kísérletek végzését ajánlja. A munka ára csinos vászonkötésben 8 M, fűzve 6 M.

Dr. Greschik Jenő.

Naturschutzkalender 1932. Herausgegeben von der Staatlichen Stelle für Naturdenkmalpflege in Preussen. Verlag J. Neumann, Neudamm.

A nehéz idők ellenére, szokott köntösében, remek fényképekkel díszítve jelent meg a németek »Természetvédelmi naptára az 1932. évre«. A tavalyi évfolyamhoz hasonlóan, megint találunk egyes lapok hátsó oldalán is képeket. Madárképek: vándorsólyom, fehér gólya, macskabagoly, szajkó, meggyvágó, erdei fülesbagoly, egerész ölyv, zöldike az etetőn. Ára: 3 M.

Dr. Greschik Jenő.

Biologie der Aggteleker Tropfsteinhöhle »Baradla« in Ungarn von Priv.-Doz. Dr. Endre Dudich, Budapest, Kustos am Ung. Nationalmuseum. Mit 19 Tafeln, 22 Textfig. und 22 Tabellen. Bd. XIII. der »Speläologischen Monographien«. Wien, 1932. Verlag Speläologisches Institut, Wien VIII., Auerspergstrasse 1. 246 S.

Dr. Dudich Endre, aki eddigi rovtartani, hydrobiológiai és barlangtani kutatásai révén hazánk egyik legkiválóbb modern fauna-kutatója, ebben a nagyszabású monografiájában a világszerte ismert aggteleki csepkőbarlangnak, a »Baradlának« biológiáját ökológiai és biocönológiai szempontokból olyan alaposan dolgozta föl, hogy munkája e tekintetben az egész idevágó világirodalomban is páratlanul áll. A barlang biológiai föltárásának története után a Baradla idiobiotikája címén fölsorolja mindazokat az élő organizmusokat lelőhelyük szerint, melyeket eddig a barlangban találtak s amelyeknek ottani megállapítása nagyrészt a szerzőnek fáradhatatlan kutató-munkájának köszönhető. Egy fontos fejezet a barlang endemizmusaival foglalkozik, majd áttér a barlangi élőlények speciális alak- és élettani sajátosságaira. E fejezeteket megelőzi egy fiziográfiai rész, amely a barlang speläográfiáját, speläotopografiáját és speläogenezisét tárgyalja. A monografia másik főrészében a szerző a barlang biocönotikáját adja, azaz milyen életközösségek, biocönosisok találhatók benne. Ezt a főrészt is bevezeti egy fiziográfiai rész, melyben Dudich saját s hazánkban úttörő vizsgálatai alapján a barlang különböző részeinek világítási-, levegő-, talaj-, párolgási és hydroológiai viszonyaival foglalkozik. A biológiai rész végén a szerző a barlang állatvilágát 4 csoportra osztja: eu-, hemi-, pseudo- és tycthoglobiontok csoportjára. A harmadik főrész a barlang élő organizmusainak összességéről, holobiotikájáról szól. Gazdag irodalmi jegyzék zárja a munkát. Dudich Endre alapvető munkáját minden biologus haszonnal forgathatja, hazánk fauna-kutatói pedig a modern tudományos vizsgálódás módszereire nézve is becses útbaigazítást meríthetnek belőle. Előfiz. ára a bécsi kiadónál 1932 márc. 31-ig 22 S. Bolti ára 30 S.

Dr. Greschik Jenő.

HÍREK

A MOSz havi ülései: Okt. 1-én dr. szalóki Navratil Dezső elnök megilletődve jelenti, hogy érdemes dísztagunk, dr. Biró Lajos, a fáradhatatlan Uj-Guinea-kutató f. é. szept. 2-án, 76 éves korában elhunyt. Az ülés dr. Biró Lajos emlékét jegyzőkönyvileg megörökíti. Elnök azután előadást tart: A madárvédelem és természetvédelem egységes megszervezése Magyarországon címen s bemutatja a »Verein Oesterreichischer Naturschutzbund«, Breuer György, dr. Thóbiás Gyula és Radetzky Dezső ebben a kérdésben beküldött átiratait, melyeket Pawlas Gyula fölolvas. Elnök, tekintettel az ügy fontosságára, további javaslatokat kér a tagoktól. Dr. Csupor István és dr. Greschik Jenő hozzászólása után elnök azután beszámol a madárvárták nyári működéséről. Csiki Ernő régi, XVI. századbeli rajzokat hozott az ülésre, melyek a madárfogást és a solymászatot ábrázolják. Dr. Greschik Jenő röviden ismerteti az e képeken föltüntetett régi madárfogó eszközök használatát, azután előadást tart a korán beállott ős és rendkívüli hideg időjárás hatásáról a fecskékre, saját megfigyelései alapján.

Nov. 5-én dr. szalóki Navratil Dezső elnök beszámol a MOSz nov. 3-án Székesfehérvárott megtartott természetvédelmi nagygyűléséről, melyen elnöki megnyitóbeszéde után Zadravec püspök gyönyörű előadásban ecsetelte Assisi Szent Ferenc poétikus barátságát a madarak iránt, fölolvasván egyúttal azokat az utánozhatatlan bájjal megírt elbeszéléseket, melyek erre vonatkozóan Celanoi Tamás és Fioretti műveiben találhatók: a fácánkakasról, a búbos pacsirtáról, a cannaioi madárseregéről, a sólyomról és a gerlicéről. Előadást tartottak még a nagygyűlésen: Breuer György és Radetzky Dezső. Elnök azután bemutatja Kuhlwein von Rathenow tábornok, a »Deutscher Tierschutzverein« elnökének levelét, melyben a Tierschutzverein 90 éves fennállásának emlékkünnepe alkalmából hozzá intézett üdvözlőiratot s a neki adományozott Herman Ottó-érmét megköszöni. Pawlas Gyula

pénztárosi jelentése után Breuer György bemutatja Kaán Károly: Természetvédelem és a Természeti Emlékek című könyvét, melyben, sajnos, kevés hely jutott a Fertőnek. Azután gyűrűzött gémelek elejtéséről tesz említést melyek arra mutatnak, hogy a fiatalabb gémelek néha észak felé is elkóborolnak. Dr. Greschik Jenő jelenti, hogy jelenleg buvármadarak a szokottnál tömegesebben jelentkeznek hazánkban. Ismerteti e madarakat és kéri a vadászokat, hogy az elejtett példányokat a M. Nemzeti Múzeum Állattárának küldjék be. Azután a párisi és az elhalasztott hágai konferenciák kapcsán ismerteti a nemzetközi madárvédelem jelenlegi állását. Majd az amerikai Audubon Societies és a Biological Survey elleni támadásokról szól és végül főlemlíti, hogy a női kalapokon jelenleg fölbukkanó tolldísz nem veszélyezteti a madárvilágot, mert nagyrészt háziszárnyasok tollából készül, ami a madárvédelmi egyesületek éber őröködésének köszönhető. Csiki Ernő: Fuertes L. Agassiz, Album of Abyssinian Birds and Mammals című munkáját mutatja be, melynek gyönyörű színes képei általános tetszést keltenek.

* * *

A MOSz mecseki madárvértája a pécsi püspökség erdejében, a püspöknádasdi templomhegyen (újabb neve Szent Imre-hegy) megnyílt és a tagok rendelkezésére áll. Agárdi Ede, a várta vezetője okt. 4-én, kis ünnep keretében adta át a kis hajlékot rendeltetésének.

* * *

Az olasz ornithologusok évnegyedes folyóirata a: Rivista Italiana di Ornitologia hosszabb szünetelés után ebben az esztendőben újból megindult. Az új sorozat szerkesztőbizottságának tagjai: Arrigoni degli Oddi, Cavazza, Chigi, Festa, Ghigi, Moltoni, Ninni és Trischitta. Olasz szaktársaink vállalkozását örömmel üdvözljük.

* * *

Németországban a rossitteni madárvárta törekvéseinek támogatására »Verein der Freunde der Vogelwarte Rossitten« néven egyesület alakult. A várta rendszeresen fogja tájékoztatni az egyesület tagjait munkásságáról.

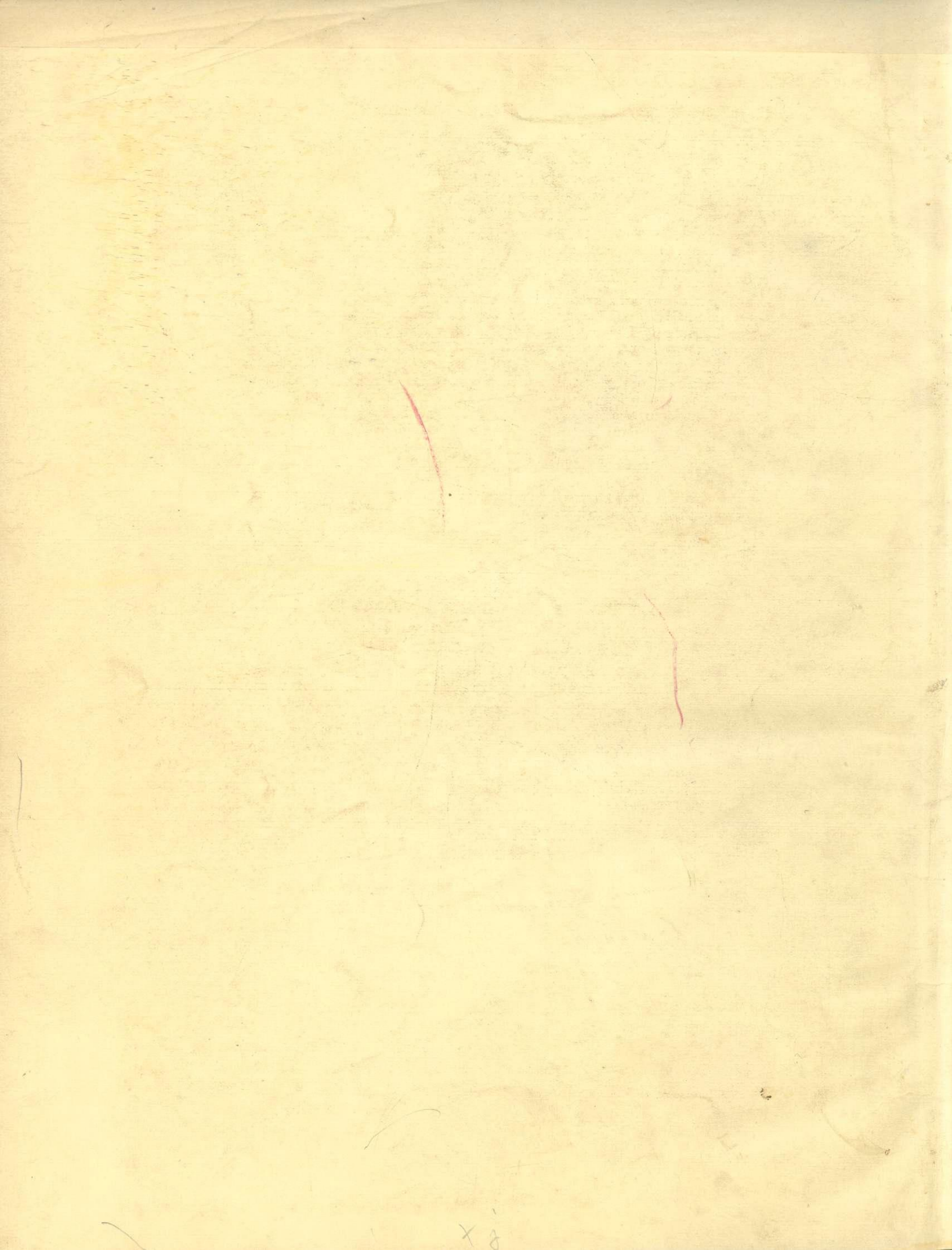
* * *

Az Északamerikai Egyesült Államokban Lincoln legújabb mérsékelt becslése szerint évente 8—9 millió vadkacsát és 100—150 ezer vadludat, Kanadában pedig 1—1½ millió vadkacsát és 50—100 ezer vadludat lőnek. Ezekhez a számokhoz járulnak még azok az áldozatok, amelyek mérég, betegség, olaj, szárazság következtében elpusztulnak és ragadozóktól megöletnek. A két államban tíz év óta csökkent esőzés és a három éve tartó szárazság következtében olyan helyeken, ahol máskor a fiatal víziszárnyasok milliói nyüzsögtek, most csak néhány tucat utódot figyeltek meg. Ezért Hoover, az Unió elnöke f. é. aug. 25-én kelt próklamációjában a víziszárnyasok vadászati idejét ez év őszén egy hónapra korlátozta.

* * *

1932 január 7-én, csütörtökön, d. u. 6 órakor a Magyar Ornithologusok Szövetsége és a Magyar Amatőrfényképezők Orsz. Szövetsége a M. Nemzeti Múzeum Állattárának üléstermében: Budapest VIII, Baross-utca 13, a madárfényképezés fölkarolása érdekében együttes ülést tart. Előadók: Kankowsky Ervin, a M. Amatőrfényk. Orsz. Szöv. ü. v. alelnöke és dr. Greschik Jenő, a M. Ornitholog. Szöv. ü. v. alelnöke. A gyakorlati irányú előadásokat hazai és külföldi amatőrök madárfényképeinek vetítése kíséri. Erre az ülésre a két Szövetség tagjain kívül vendégeket is szívesen látunk.

x 8